

Täysistunto

Keskiviikko 7.9.2016 klo 14.08—16.54

24. Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 108/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Siirrytään keskusteluun, ja sen aloittaa ministeri Lindström, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.15 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsillä olevassa hallituksen esityksessä uudistettaisiin julkisten hankintojen kilpailuttamismenettelyä koskeva lainsäädäntö. Esitykseen sisältyvien ehdotusten tarkoituksena on tehostaa julkisten varojen käyttöä sekä yksinkertaistaa hankintamenettelyä antamalla lisää tietoa soveltajille sääntöjen sisällöstä ja esimerkiksi ympäristö- ja sosiaalisista näkökohdista. Tavoitteena on lisäksi lisätä tarjouskilpailujen joustavuutta laajentamalla neuvottelujen käymisen ja innovaationäkökohtien huomioon ottamisen mahdollisuuksia. Tarkoituksena on myös edesauttaa hallitusohjelmassakin mainittua tavoitetta siitä, että innovatiivisten hankintojen osuus kasvaisi julkisissa hankinnoissa.

Julkisiin hankintamenettelyihin osallistuminen on osoittautunut yhä haastavammaksi erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Taustasyinä on ollut muun muassa hankintojen kokoluokan kasvaminen sekä tarjouskilpailuista yrityksille ja muille tarjoajille syntyvä hallinnollinen rasite. Hallituksen esityksessä pyritään puuttumaan näihin ongelmiin kannustamalla hankkijoita hankintojen jakamiseen pienempiin ja pk-yrityksille sopivampiin osiin. Myös hallinnollista taakkaa pyritään keventämään vähentämällä tarjouskilpailun aikana tarjoajilta vaadittavien selvitysten määrää.

Tarjouskilpailujen joustavuutta pyritään parantamaan ja tarjouskilpailusta syntyvää hallinnollista rasitetta vähentämään nostamalla lain soveltamisen alarajana toimivia kansallisia kynnysarvoja. Tavara- ja palveluhankintojen kansallinen kynnysarvo tuplataisiin 30 000 eurosta 60 000 euroon. Sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa kynnysarvo nousisi tätäkin enemmän, 100 000 eurosta 400 000 euroon. Tarkoituksena on, että arvoltaan vähäisissä julkisissa hankinnoissa viranomaisten ja yritysten resurssit eivät uppoaisi kohtuuttomalla tavalla kilpailuttamismekanismin läpikäymiseen.

Esityksessä pyritään edelleen lisäämään hankintojen avoimuutta ja vähentämään julkisiin hankintoihin liittyvää korruptiota. Hankkijoille avattaisiin nykyistä laajempi pääsy tarjoajien johto- ja vastuuhenkilöiden rikosrekisteritietoihin sekä muihin viranomaisrekiste-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

reihin. Lainvastaisesti kilpailuttamatta jätettyihin hankintoihin voitaisiin nykyistä tehokkaammin puuttua antamalla Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehtäväksi hankintalainsäädännön noudattamisen valvonta.

Julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan kilpailun tasapuolisuutta pyritään turvaamaan rajoittamalla julkisyhteisöjen omistamien yritysten ja yhteisöjen mahdollisuutta harjoittaa omistajien hankinnoilla tuettua liiketoimintaa markkinoilla.

Hankintalainsäädännön valmistelun yhteydessä on keskusteltu paljon hankintojen laadusta erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa. Sidosryhmillä ja kansalaisilla on ollut perusteltu huoli siitä, otetaanko palvelujen käyttäjien toiveet riittävästi huomioon julkisia hankintoja tehtäessä. Lakiesityksessä korostetaan hankintojen laatutekijöiden huomioonottamista ja käyttäjien kuulemista etenkin sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa. Lakiehdotus ei myöskään pakota julkisyhteisöjä ulkoistamaan kilpailutusmenettelyin esimerkiksi vammaisten henkilöiden palveluja, vaan julkisyhteisöt voivat tuottaa palvelun itse kilpailuttamatta tai palvelun tuottajan valinta voidaan antaa palvelun käyttäjän tehtäväksi, jolloin kilpailutusta ei tarvitse toteuttaa. — Tässä lyhyesti.

Puhemies Maria Lohela: Käydään muutama puheenvuoro tuosta listalta ja sitten siirrytään debattiin.

14.20 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministerille hyvästä alustuksesta ja ainakin osittain hyvästä lakiesityksestä. Mutta kuten koko Suomi, myös hankintalaki tarvitsee kunnianhimoa. Julkisten hankintojen koko on huomattava: puhutaan noin 30 miljardin panoksesta. Hankintalakia on uudistettu aiemminkin, sitä on aiemminkin kehitetty ja haukuttu. Nyt sitä ollaan jälleen uudistamassa. Jo voimassa oleva hankintalaki mahdollistaa paljon, mutta sen mahdollisuuksia ei ole osattu käyttää sillä tavalla kuin olisi ollut mahdollista.

Kysymys ei siis ole vain kynnysarvoista tai hinnasta. Kysymys on kokonaisosaamisesta valmistella, kilpailuttaa ja toteuttaa hankinta siten, että se palvelee tilaajan lisäksi myös suomalaista osaamista, sen kehittämistä ja jopa aluetaloutta ja jopa suomalaisia työpaikkoja. Kysymys on siis etenkin suomalaisten yritysten menestymisestä ja etenkin pienten yritysten menestymisestä, kuten ministeri Lindström aivan oikein totesi. Mutta liian usein pienet jäävät isojen jalkoihin taka-alalle, kun isoja kokonaisuuksia kilpailutetaan.

Hankintalaki on, kuten tiedämme, menettelytapalaki, ja sen toteuttaminen, kuten sanoin, vaatii paljon osaamista hankinnan tekijältä eli hankintayksiköltä. Osaamista meillä Suomessa on, mutta kun katsoo, mitä hankinnoissa todella tapahtuu, voi todeta, että siinä on paljon kehitettävää. Etenkin kunnissa on tunnistettu se tosiasia, että hankintoihin tulee panostaa ja joko kouluttaa niiden tekemiseen omia osaajia tai ostaa osaamista ulkopuolelta. Fiksu valtio, fiksu kunta osaa tehdä hankinnat älykkäästi.

Arvoisa puhemies! Suomi laahaa hankinnoissa EU:n kehityksestä jäljessä. EU ohjaa julkisia hankintoja entistä enemmän siihen suuntaan, että laadulla on väliä, pelkkä hinta ei ratkaise. Lisäksi painotetaan sosiaalisia ja ympäristönäkökohtia ja työntekijän oikeuksia. Suomi on tunnettu maailmalla aiemmin laadusta. Made in Finland, tehty Suomessa — jotain sellaista, mistä me kaikki olemme voineet olla ylpeitä. Nyt kuitenkin viimeisten vuosien aikana jotain on tapahtunut. Tiedämme kaikki, millaista jälkeä Suomen kunnissa on tehty esimerkiksi koulujen tai päiväkotien osalta rakentamisessa. Tässä on siis paljon tehtävissä. En halua osoittaa tai syyttää ketään yksittäistä toimijaa, mutta paljon on kiinni so-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

pimuksista, jotka tilaajan ja toimittajan välillä on solmittu. Jos haluamme, että suomalainen osaaminen on vientituote jatkossakin, niin meidän pitää huolehtia siitä, että myös julkisissa hankinnoissa panostetaan sanaan "laatu" — toki myös hinta huomioiden. Kysymys on aina kokonaisarviosta, jonka fiksu ostaja kyllä osaa tehdä, jos tahtoa ja osaamista on.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys edustaa monessa mielessä EU:n pakottavaa minimitasoa. Kun EU antaisi Suomelle tässäkin asiassa liikkumavaraa, miksi emme ole sitä käyttämässä? Tähän nähden hallituksen esitys on kunnianhimoton ja vanhakantainen. Pelkän hinnan perusteella kilpailuttaminen on edelleen vapaasti valittavissa oleva vaihtoehto.

Arvoisa puhemies! Kunnissa on tehty paljon investointeja. Yksi tällainen toimiala on jätehuolto, toinen on työterveys. In-house-toiminnan rajoituksilla hallitus olennaisesti kaventaa kuntien toimintavapautta ja mahdollisuuksia järjestää toimintansa tarkoituksenmukaisella tavalla. In-house-toiminta ja siihen liittyvä rajattu ulosmyynti on kuntien ja muiden julkisten toimijoiden keino järjestää toimintansa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja asukkaita parhaiten palvelevalla tavalla. Miksi juuri Suomen pitäisi rajoittaa kuntien toimintamahdollisuuksia näin tiukasti?

14.25 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Hankintalakiesityksen tavoitteet ovat erittäin hyviä ja kannatettavia, ja lakiesitys on pääpiirteissään oikean suuntainen. Tämä laki on erittäin tärkeä, sillä julkisia hankintoja tehdään vuosittain yli 30 miljardin arvosta, joten hankintojen periaatteilla on merkitystä koko kansantalouden ja koko yhteiskunnan kannalta. Haluan nostaa esiin muutamia valiokuntakäsittelyssä toivottavasti huomioitavia näkökulmia ja lain viilaustarpeita.

Usein Suomessa syytetään EU:ta tarpeettoman byrokratian ja jähmeiden menettelyjen luomisesta, vaikka syyllinen löytyisikin lähempää — ja niin tälläkin kertaa. EU:n hankintadirektiivi mahdollistaa jäsenmaille huomattavasti korkeammat hankintojen kynnysarvot kuin hallitus nyt esittää. Kynnysarvoja esitetään onneksi kasvatettavaksi nykyisestä laista, mutta olisi järkevää käyttää EU:n sallimaa liikkumavaraa hyödyksi esitettyä laajemmin. Ei ole vahvaa syytä sille, että Suomessa tarvittaisiin erillistä kansallista lisäsääntelyä ja omia matalampia kynnysarvoja. EU:n mahdollistamat korkeammat kynnysarvot vähentäisivät hallinnollisia kuluja ja antaisivat hankintayksiköille paremmat mahdollisuudet huomioida pienten yritysten tarjontaa ja asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita.

Toinen lakiesitykseen sisältyvä turha kansallinen jäykkyys on sidoshankintayksiköihin eli niin sanottuihin in-house-yksiköihin kohdistuvat liiallisen tiukat kriteerit. Direktiivin mukaan hankintayksikön on mahdollista ostaa sen määräysvallassa olevalta sidosyksiköltä tavaroita ja palveluita ilman kilpailumenettelyä, jos sidosyksikkö toimii markkinoilla ja myy ulos korkeintaan 20 prosenttia toiminnoistaan. Lakiesityksessä rajan ehdotetaan olevan kuitenkin reippaasti EU:n sallimaa rajaa matalampi, vain 5 prosenttia. Käytännössä tämä koskee esimerkiksi kunnan ja sen omistamien tytäryhtiöiden toimintaa. Hallituksen esitys tulee toteutuessaan tarkoittamaan suuria hankaluuksia esimerkiksi kunnallisille jäteyhtiöille, jotka myyvät joitain palveluita myös yksityisille, erityisesti haja-asutusalueilla, joilla yksityiset palvelumarkkinat ovat kehittymättömät. Toteutuessaan erittäin matala 5 prosentin raja aiheuttaa kunnille ja kuntayhtymille merkittäviä hankaluuksia, ja tälle ehdotetulle suomalaiselle lisäsääntelylle ei ole todellista tarvetta.

Toinen lakiesityksen ongelmallinen kokonaisuus koskee hankintojen vastuullisuutta. Kyselyn mukaan suomalaisista noin 80 prosenttia on sitä mieltä, ettei verovaroin pitäisi hankkia tuotteita, joiden tuotannossa on hyväksikäytetty lapsityövoimaa tai loukattu työn-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

tekijöiden oikeuksia. Tämä ei kuitenkaan riittävästi näy lakiesityksessä, sillä se ei edellytä hankintayksiköitä sitovasti noudattamaan sosiaalista vastuuta ja ihmisoikeuksia. Direktiivin nojalla sosiaalisen lausekkeen noudattaminen voitaisiin säätää pakolliseksi, jos haluttaisiin.

Lisäksi sosiaalisen lausekkeen harkinnanvarainen soveltaminen on rajattu koskemaan vain Suomessa tapahtuvaa työtä, ja tämä raja ei palvele lakiuudistuksen kokonaistavoitteita eikä edistä vastuullisen kotimaisen tuotannon kilpailuasemaa. Sosiaalisten, ympäristöllisten ja työoikeudellisten vähimmäisvaatimusten ei tulisi olla laissa vain suosituksen luonteisia harkinnanvaraisia kriteerejä vaan automaattisesti sovellettavia ja velvoittavia kriteereitä. Se olisi erityisesti suomalaisten rehellisten yrittäjien etu, jos epäeettisellä toiminnalla hintoja polkevat yritykset suljettaisiin automaattisesti pois kilpailuista.

Lakiesitys antaa edelleen mahdollisuuden hankkia tavaroita ja palveluita pelkän hinnan perusteella. Voimassa olevasta laista tiedämme, että yhteiskuntavastuukriteerien käyttö ei ole riittävästi edennyt pelkän vapaaehtoisuuden varassa, joten nyt olisi oikea hetki muuttaa lakia siten, että viranomaiset eivät saisi käyttää vain halvinta hintaa ainoana hankintaperusteena.

Tässä yhteydessä olisi myös syytä tarkastella syvällisesti, miten hankintalailla voidaan nykyistä paremmin edistää harmaan talouden ja aggressiivisen verosuunnittelun torjuntaa. Ei voi olla niin, että verovaroilla hankittujen tavaroiden eurot valuvat harmaan talouden piiriin ja rehellisesti veroja maksavat suomalaiset yrittäjät häviävät tarjouskilpailuja. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota hankintojen alihankintaketjuissa tapahtuviin laiminlyönteihin ja veronkiertoon ja hankintayksikön mahdollisuuksiin ja velvollisuuksiin puuttua niihin.

Lopuksi: Vammaisten elinikäiset palvelut tulisi yksiselitteisesti rajata hankintalain soveltamisen ulkopuolelle. Hankintalain soveltaminen näihin palveluihin on johtanut epäinhimillisiin tilanteisiin. Vaikka kyse on elämän mittaisista palveluista, kuten asumisesta, niitä kilpailutetaan lyhyin määräaikaisin sopimuksin. Tällaisen huutolaisuuden ei pitäisi antaa enää jatkua, vaan useiden muiden EU-maiden tapaan myös Suomen tulisi rajata nämä palvelut hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Sinällään hyvään lakiesitykseen tarvitaan lisää kunnianhimoa.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on sopiva aika käydä debattia.

14.31 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinällään hyvää lainsäädäntöä, mutta muutamaan asiaan kiinnittäisin huomiota.

Täällä on rajattu näitten in-house-yksiköiden eli siis kuntien oman tuotannon ulosmyyntiä aika rajulla tavalla verrattuna tuohon EU-sääntelyyn. 20 prosentista, joka on mahdollista, mennään 5 prosenttiin hallituksen esityksen mukaan. Minä en ymmärrä sitä, mikä järki on rajata julkisen sektorin omaa toimintavapautta tässä suhteessa, ja tähän pyytäisin vastausta. Minun näkökulmastani tämän kansainvälisen selvityksen pohjalta, joka tähän lakiesitykseen sisältyy, ei löydy kansainvälistä ikään kuin ulottuvuutta siihen, siten että joku muu maa rajaisi tätä toimintavapauttaan.

Toinen asia, minkä nostan esille tässä, on, että täällä on menty nyt vähimmäistason kautta tähän työehtosopimusten vähimmäistason turvaamiseen elikkä keskushallinnon hankintojen ja rakennusurakoitten osalta ILO-sopimusten edellyttämällä tavalla, mutta minkä takia ei haluta ottaa jo tässä vaiheessa EU:n hankintadirektiivin edellyttämiä säännöksiä huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

mioon ja määritellä niin, että kaikissa näissä hankinnoissa pitää huolehtia siitä, että työehtosopimusten vähimmäisturvaa noudatetaan?

14.32 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hämmennys siitä, halutaanko jotenkin hankaloittaa kuntien toimintoja: Kynnysarvojen osalta kiitokset ministerille ja hallitukselle siitä, että kynnysarvoja nostetaan, että kaikki pienemmät voidaan tehdä siellä kunnan sisällä ja läheisten yrittäjien kanssa sopimuksia. Mutta sitten tässä in-house-toiminnassa mennään huomattavasti tiukempaan, koska kun se käytäntö on ollut nyt siinä noin 10 prosentissa, niin nyt sitä tiukennetaan 5 prosenttiin. Tiedetään, että kunnat jo tällä hetkellä joutuvat sitten siihen tilanteeseen, kun siellä ei kestä edes sitä heittelyä vuoden aikana, että se napsahtaa sitten aika nopeastikin, kun katsotaan sitä kokonaisuutta. Miksi hallitus haluaa kurjistaa kuntien tilannetta?

Toinen kysymys sitten tähän kohtaan: kun tämä valinnanvapaus tulee sitten tässä sote- ja maakuntauudistuksessa, jonka jälkeen jokainen valitsee ihan uudella tavalla, onko sitten niin, että tältä osin sosiaali- ja terveydenhuollossa ei tarvita enää hankintalakia?

14.33 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että hankintalakia uudistetaan ja nimenomaan siihen suuntaan, että pyritään joustavoittamaan hankintamenettelyä. Siellä tietysti talousvaliokunnan aikana, kun tätä asiaa käsitellään, varmaan tehdään muutoksia tähän asiaan, ja toivon, että näkökulma on aina se, että pyritään niitä pieniä yrityksiä ottamaan mukaan niihin hankintoihin. Totta kai ratkaiseva tekijä on aina tarjouskilpailu, miten se järjestetään ja mitä ehtoja sille asetetaan. Se tarjouspyynnön rakentaminen oikein ja huolellisesti on se kaiken a ja o. Sen jälkeen, jos homma lähtee oikeille raiteille, voidaan menestyä, mutta jos se tehdään väärin, niin sitten tulee pelkkä susi siitä koko hommasta. Mutta toivon, että tämän lain myötä saataisiin näille pienille yrityksille toimintamahdollisuuksia lisää ja nimenomaan niin, että suuret yritykset eivät pääse markkinoilla hallitsemaan, koska nehan voivat jyrätä tällaisen pienen yhtiön vaikka nurin vaikka tarjoamalla jonkun palvelun aivan pilkkahinnalla, johon yksityinen pieni yritys ei koskaan pysty.

14.34 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt edustaja Hoskonen pääsi asian ytimeen. Mehän tässä salissa monesti aika, saattaa olla, pienistäkin summista joskus kinastelemme, mutta nyt on hyvä muistaa, että nyt niillä päätöksillä, mitä tässä tehdään, on todella isot taloudelliset vaikutukset: 30 miljardia joka vuosi. Kokemuksen perusteella, ja kun kuuntelee eri puolin, niin voi sanoa, että se suurin ongelma, mikä hankintoihin liittyy, liittyy siihen, että kilpailutetaan vain pelkästään hinnalla. Usein silloin juuri nämä pienet yritykset jäävät jalkoihin, koska siellä on laatutekijöitä, siellä on sosiaalista vastuuta, monesti kun läheltä ostetaan palveluita, innovaatioita. Nyt kysyn teiltä, arvoisa ministeri: onko niin, että tässä laissa edelleen mahdollistetaan kilpailuttaminen pelkän hinnan perusteella, ja jos on, niin minkä vuoksi? Eikö nyt olisi aika ottaa seuraava askel ja pitää huoli siitä, että kaikissa hankinnoissa, joita tehdään, otetaan ympäristö, sosiaaliset näkökohdat huomioon? Nyt se ongelma, jonka Hoskonen kuvasi, ei ratkea tällä lakiesityksellä, (Puhemies koputtaa) joka tänne on tuotu.

14.36 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä haluan antaa kiitosta siitä, että uusi hankintalaki huomioi vammaisten erityistarpeet, eli enää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

jatkossa vammaisten elinikäisiä palveluita ei siis tarvitse määräjain kilpailuttaa, eli vammaisten arjen jatkuvuus turvataan. Tästä iso kiitos ministerille ja hallitukselle.

Olen samaa mieltä tästä laadullisesta ja hintakilpailutuksesta. Kun nyt puhutaan, että hankinnat suositellaan kilpailuttamaan pienempinä osina ja ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia voisi huomioida aiempaa enemmän, niin kysyisin vähän yhtyen näihin myös oppositiosta tuleviin kysymyksiin: millä tavalla nyt voidaan taata se, että ei mennä sen helppoisman kautta eli pelkän hinnan kilpailuttamisen kautta, vaan miten näitä voitaisiin ottaa vahvemmin? Se on tietysti hankintaosaamisesta paljon kiinni, mutta myös velvoitteita ehkä pitäisi tiukentaa.

14.37 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen nosti äärimmäisen tärkeän kysymyksen esille tässä eli nämä vammaisten elämänmittaiset palvelut ja erityisesti vammaisten asumispalvelut. Se, että ne ovat kuuluneet hankintalain soveltamisalan piiriin, on johtanut äärimmäisen epäinhimillisiin kilpailutustilanteisiin, joissa esimerkiksi vaikeasti vammaisten asumispalveluita on kilpailutettu noin kahden vuoden välein.

Minä haluaisin nyt tarkennusta. Vammaisjärjestöt ovat huomenna osoittamassa mieltä tähän aiheeseen liittyen, ja toivoisin nyt ministeriltä tarkennusta siihen: kuuluvatko nämä vammaisten elämänmittaiset palvelut siis edelleen tämän hankintalain soveltamisalan piiriin, vai onko niin, että näitä palveluita on mahdollista siis jatkossa kokonaan jättää kilpailuttamatta?

14.37 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tullut hyviä puheenvuoroja juuri näistä herkistä palveluista, elämänmittaisista palveluista liittyen nyt vammaisten asumiseen, mutta yhtä lailla vanhusten palveluasumisessa on sama tilanne. On kohtuutonta, jos vanhus palvelupaikan saannin jälkeen ja pitkään siellä eläneenä joutuu vaihtamaan paikkaa sitten myöhemmin. Toivon, että nämä eivät olisi vain tämmöisiä erityistilanteita, joissa voidaan poiketa, vaan että se olisi ihan lähtökohtana, että näissä herkissä palveluissa ihminen saa asua siellä loppuelämänsä.

Sitten minä olisin kysynyt tästä hankintojen johtamiseen liittyvästä asiasta, koska tiedetään, että se on iso ongelma. Hankintaosaamista ei ole riittävästi kunnissa, vaikka tahtoa olisi tehdä hankintoja niin, että pienemmätkin yritykset pääsisivät mukaan, ja olisin kysynyt: mitä toimia hallitus on tehnyt sen eteen, että johtamisen osaamista parannetaan ja siinä edetään kunnissa?

14.38 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hankintalain uudistus on todellakin äärimmäisen tärkeä, ja tässä on sinällään paljon hyviä asioita: elinkaarikustannukset, innovatiiviset ratkaisut ja sosiaalisten kriteerien huomioiminen aiempaa paremmin.

Edustaja Lindtmanille sen verran, että eihän tähänkään mennessä sitä hintaa ole tarvinnut ainoana kriteerinä käyttää, mutta sitä hankintaosaamista on monta kertaa puuttunut julkiselta puolelta ja sen tähden sitten hinta on jäänyt ainoaksi kriteeriksi, kun ei ole osattu asettaa niitä muuntotyyppejä kriteerejä. Erityisesti tämä on ollut surullista juuri, kun on puhuttu näistä vanhusten ja vammaisten palveluista.

Kyllä itsekkin haluaisin nyt vielä ministeriltä varmennusta siitä, millä tavalla tämä vanhusten ja vammaisten palveluasuminen nyt tulevaisuudessa sitten tullaan huomioimaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

tässä kilpailuttamisessa. Olen ymmärtänyt niin, että kokonaan niitä ei kyllä olla sulkemassa pois kilpailuttamisen ulkopuolelle mutta että jotakin suojaa on kuitenkin tulossa. Ja täytyy myös kiittää siitä, että näitä kynnysarvoja viedään nyt ylöspäin. Viimeksi keskustalainen ministeri sai aikaan sen, että kynnysarvot olivat reilusti alle direktiivin (Puhemies koputtaa) ja Suomesta tuli Euroopan unionin eniten kilpailuttava maa.

14.40 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille lain valmistelusta. Lopputulos on varsin tasapainoinen. Otan esiin joitakin meille perussuomalaisille ryhmänä tärkeitä kohtia.

On erinomaista, että korostitte, ministeri, tätä, että vähennetään selvitysten määrää ja byrokratiaa. Se on nimenomaan keskeinen koko hallituksen ohjelmakautta kuvaava tavoite, jossa pyritään siihen, minkä myös otitte esiin, että resurssit eivät saa kulua prosesseihin ja resurssit eivät saa kulua kaikkeen siihen turhaan paperinpyörittelyyn, kuten niin usein tuntuu käyvän. Otitte myös esiin avoimuuden lisäämisen, valvonnan parantamisen. Nämä ovat hyviä asioita. Samoin se kansalaisten huoli ja meidän kaikkien huoli siitä, että sote-hankintojen laadusta huolehditaan, on hyvin tärkeää ottaa esiin.

Pohja on siis hyvä edetä tässä tärkeässä ja laaja-alaisessa uudistuksessa, joka ohjaa keskeisellä tavalla julkisten varojen käyttöä. Itsekin pyydän vielä lisätietoa tästä hyvin keskeisestä kysymyksestä: miten pidetään huolta, että pienet yritykset pärjäävät myös näissä kilpailutuksissa?

14.41 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on iso ja laaja kokonaisuus, ja on hyvä päästä käsittelemään sitä tuonne valiokuntaan.

Otan myös huomioon nämä vammaisten asumispalvelut. Vammaisten asumispalvelut ovat hankintalain kilpailuttamisen piirissä, jolloin ne on pahimmillaan kilpailutettu jopa vuoden välein. On aivan eri asia kilpailuttaa tavaroita ja pienimuotoisia palveluja kuin jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevan ihmisryhmän ehkä koko elämän mittaista asumista. (Timo Heinonen: Se korjataan!) Meille kaikille kodin pysyvyys on tärkeä asia, mutta erityisen tärkeää se on näille vammaisille, ja pitkäkestoiset ja tutut hoitosuhteet ovat myös tärkeitä. Tämä sama koskee myös lastensuojelua ja vanhuksia. Tämä hankintalaki antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet ottaa huomioon laatukriteerit ja sosiaaliset näkökulmat, mikä on hyvä asia, mutta todellisuudessa halvin hinta näyttää merkitsevän erityisesti vammaisten asumispalveluiden kilpailuttamisessa eniten, ei se, mikä on asiakkaiden toiveiden mukaista tai kokonaisvaltaisesti paras ratkaisu. Tältä osin kyllä laki on saatava sellaiseksi, että (Puhemies koputtaa) sen henki toteutuu.

14.42 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä useissa puheenvuoroissa on nyt nostettukin esille tämä hankintaosaaminen. Nykyisenkin hankintalain aikaan olisi ollut mahdollista painottaa myös muita tekijöitä kuin pelkästään hintaa, ja tätä on yritetty mutta monin paikoin aika laihoihin tuloksiin.

Tiedän tapauksia esimerkiksi vanhusten palveluasumisesta, että on haluttu taata laatua sillä, että tarjouspyynnössä on kirjattu, että pitää olla laatukäsikirja. Tarjoaja on laittanut raksin ruutuun, että tällainen löytyy, ja silloin asia on ollut ok, vaikka tällä isolla yrityksellä ei ollut vielä henkilökuntaa, ei tiloja, ei mitään tässä toiminnassa valmista, ja hän on voittanut pelkällä tällä oikealla rastilla ruudussa tämän tarjouskilpailun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

Ja nyt kysynkin ministeriltä: onko tarkoitus järjestää koulutusta kunnille ja sitten toisaalta myös näille pienille ja keskisuurille yrityksille siitä, että tämä toiminta parantuu? Erinomainen laki, mutta nyt tarvitaan myös sitä osaamista, ja se ei pelkällä lainmuutoksella tule vaan sillä, että nämä toimijat osaavat toimia, (Puhemies koputtaa) ja työtä saadaan alueille.

14.43 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeriä siitä, että tämä iso lakikokonaisuus on saatu nyt eduskuntaan. Tätä on pitkään valmisteltu, jo ministeri Ihalaisen aikana, edellisen hallituksen aikana.

Tässä on monta hyvää asiaa, jotka menevät eteenpäin, mutta kiinnitän myös huomiota sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtajana näihin seikkoihin, jotka liittyvät nyt sitten palveluiden hankkimiseen ja näihin laatuksymyksiin. Erityisesti nyt tämä palveluiden jatkuvuus elinikäisissä palveluissa on se kriittinen kysymys. Olen ymmärtänyt niin, että täällä edellytetään niitten kilpailuttamista. Mutta sitten on tämä kysymys, että riittääkö nyt pelkkä hinta siinäkin kilpailutuksessa, ja ollaanko nyt säätämässä siitä, että nämä sopimukset voivat olla sitten riittävän pitkiä ja että tämä kansalaisen, vammaisen ja hänen omaistensa, itsemääräämisoikeus vahvistuu nykyisestä. Tähän tarvitaan lainsäädännön vahvaa otetta siksi, että kunnissa nämä kilpailutusprosessit ovat hyvin kirjavia ja erilaisia. Siksi siihen tarvitaan tätä lain voimaa.

14.44 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä taustalla on EU-direktiivi, joka on varsin yksityiskohtainen. Siksi tämä asia on aika vaikea.

Kyllä väittäisin, että kunnissa, joita nyt tässä eniten nostetaan esille, osaaminen tällä sektorilla on lisääntynyt, kun tätä on jo vuosia harjoitettu. Ongelma on usein se, että hankinnat tekee yksittäinen virkamies, ei mikään luottamushenkilö vaan yksittäinen virkamies, ja hän välttääkseen rangaistukset tai ainakin vahingonteon kunnalle käyttää niin selkeitä periaatteita, että ei tule valituksia ja siinä mielessä korvausvaatimuksia. Näin ollen sitten nämä muut tekijät kuin hinta jäävät helposti toisarvoisiksi. Tähän pitää kiinnittää huomiota.

Kun seitsemisen vuotta sitten edustaja Hoskosen kanssa tätä asiaa käsitelimme talousvaliokunnassa, niin muistan, kun Kuntaliitto ja kunnat vaativat kynnysarvoja korkealle ja pk-yritykset vaativat niitä hyvin alas. Tämä (Puhemies koputtaa) ongelma on edelleen, ja tässä nyt tasapainoa (Puhemies koputtaa) pitää etsiä.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan vielä edustaja Myllykoski ennen ministerin vastausta.

14.45 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä on paljon hyvää, mutta nyt haluaisin vähän täsmennystä vielä ministeriltä: Kun halutaan edistää tällä hankintalakiuudistuksella sitä, että meillä myös kansainvälisesti voisi yritystoimintaa edistää, ja tätä innovatiivisuutta tuotiin esille, niin onko nyt selvitetty, onko meillä mahdollisuus tässä hankintalain puitteissa edelleen käyttää kansallisia innovaatiotukia sekä yritysverotuksen uuteen työllisyyteen tähtäävien tuotteiden tukia, eli onko kunnan mahdollista tämän direktiivin voimaan tullessa ja lain voimaan tullessa edelleen tilata hankintalain puitteissa jotain sellaista, mitä ei vielä ole olemassa, vaan se on innovatiivinen toimenpide, jota kunnat haluavat vaikkapa jätteenpolttolaitoksissaan tai kunnallisissa lämpölaitoksissa edistää esimerkiksi ympäristönsuojelun näkökulman kautta?

Puhemies Maria Lohela: Lindströmille 3 minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

14.46 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Koetan mennä järjestyksessä. Varmaan jää vastaamatta, tuli niin paljon kysymyksiä.

Edustaja Skinnarin puheenvuorosta: Tämä lakiehdotus pyrkii antamaan nimenomaan sille hankkijalle sellaisia välineitä, joilla kuntien ja muiden hankkijoiden hankintaosaamista voidaan entisestään parantaa. Eli siellä ehdotuksessa korostetaan esimerkiksi riittävää hankintojen suunnittelua. Myös hankintojen neuvontaa, jota täällä peräänkuulutettiin, aiotaan laajentaa nykyisestä ja myös sinne pk-yrityksiin. Hankintojen laatua — se nostettiin monessa puheenvuorossa — korostetaan tässä lakiehdotuksessa sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen lisäksi muissakin kohdissa. Esimerkiksi hankkijalle asetetaan velvoite perustella päätöksensä käyttää pelkkää hintaa tarjousten vertailun pohjana, eli se pitää perustella. Hankkijan tulisi riittävästi huomioida laadun näkökohtia vertailussa, se tuli monessa puheenvuorossa. Olen aivan samaa mieltä, ja tältä osin tämä lakiehdotus on kunnianhimoinen EU-lainsäädäntöön nähden.

Edustaja Sarkkiselle: Tämän hallituksen esityksen kansallisten kynnysarvojen taustalla on EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntö. Vaikka direktiivissä on korkeat kynnysarvot, on EU-tuomioistuimen mukaan myös tämän kynnysarvon alittavissa ja muiden jäsenvaltioiden tarjoajia kiinnostavissa hankinnoissa otettava huomioon avoimuus ja syrjimättömyys siten, että riittävä kilpailutusmenettely järjestetään.

No, hankkija voi tämän ehdotuksen mukaan sulkea pois tarjouskilpailusta sosiaali- ja työoikeuden säännösten vastaisuuden vuoksi. Eli myös tämä on otettu huomioon, mitä muun muassa edustaja Rinne peräänkuulutti.

Myös voittajan rikosrekisteritiedot on vaadittava, ja uusi lakiehdotus antaa mahdollisuuden myös vaatia alihankkijoiden vaihtamista, mikäli ne eivät täytä hankkijan asettamia, sosiaalisiin näkökohtiin liittyviä vaatimuksia. Nykylakiin nähden lakiehdotus menee siis melko pitkälle tämän yhteiskuntavastuun ja sosiaalisten näkökohtien huomioimisessa.

Tässä on todellakin tarkoitus varmistaa julkisen ja yksityisen markkinatoiminnan välinen kilpailuneutraliteetti. Suurten liikevaihtojen yksiköissä muutamankin prosentin ulosmyynti voi tarkoittaa miljoonia euroja. Tämä voi sitten vääristää markkinoiden toiminnan tasapuolisuutta. Suomessa on jo nyt menty pidemmälle kuin muissa Pohjoismaissa siten, että työehtojen noudattamista tulee noudattaa rakennusurakoissa muiden kuin valtion keskushallintoviranomaisten osalta.

Vielä edustaja Lindtmanille: Lakiehdotuksessa pyritään lisäämään laadun huomioimista tarjousvertailussa velvoittamalla hankkija siis perustelemaan tämä pelkkä hinnan käyttö. Hinnan täysimääräinen poistaminenkin nähtiin ongelmalliseksi. Koska hankinnan kohteena voi olla 10 000 erilaista tavaraa, palvelua tai rakennusurakkaa, niin miten määritellään riittävä laatu tai laadun painoarvo kaikille näille hankinnoille? Toisaalta hankkija voi huomioida laatua monella muullakin tavalla kuin tarjousvertailussa. Eli voi asettaa vähimmäisvaatimuksia laadulle, jolloin hintakilpailuun otetaan ainoastaan kaikkein laadukkaimmat vaihtoehdot. — Jatketaan, kiitoksia.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan debattia.

14.50 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kasvu on se, mitä Suomi tarvitsee, ja pk-yritykset ovat vahvan kasvun lähteitä. Tämä hankintalaki mahdollistaa uudenlaisen toiminnan pk-yrityksissä, koska siinä nyt nämä kriteerit muuttuvat sillä tavalla, että on mahdollista tuottaa pienellä yrityksellä osakokonaisuuksia ja saada niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

kuin laaja pohja sille yritystoiminnalle. 30 miljardia euroa on niin suuri summa, että sillä voidaan kasvattaa suomalaisia pieniä yrityksiä, jotka sitten kotimarkkinoilla toimivat ja kehittyvät ja myöhemmin myös sitten vievät omia tuotteitaan ja palveluitaan ulos. Minä näen tämän lain tältä kannalta kaikista tärkeimpänä.

14.51 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tarvitaan kyllä ministeriltä tahtotilaa korjata tämä vääryys, joka syntyy siitä, että raha edellä kilpailutetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien palveluita.

Huomenna todellakin tuolla Kansalaistorilla kokoontuu joukko näitä ihmisiä. Tämän tilaisuuden järjestävät Vammaisfoorumi ja kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta, ja kun meistä kansanedustajista tässäkin salissa nyt moni varmasti menee sinne, niin mikä on se terveinen, jonka voimme sinne viedä? Nimittäin siellä kannetaan huolta, aivan suoraan he kysyvät, tuleeko huutokauppanemittelystä pian normi. Eli eikö vielääkään saada torpattua sitä, että raha edellä näiden heikoimmassa asemassa olevien ihmisten palveluita kilpailutetaan?

14.51 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tälläkin hetkellä vammaisten ikääntyneiden palveluissa palvelun ostaja voi määritellä sen, jatkaako vanhoissa palvelusuhteissa palvelun tuottaja edelleenkin, ja itse asiassa kilpailutus koskee monta kertaa ainoastaan uusia terveydenhuollon tai vammais- ja vanhustenhuollon palveluja. Tuleeko uusi lainsäädäntö katkaisemaan tämän mahdollisuuden?

Tälläkin hetkellä laatutekijät ovat keskeisiä hankinnoissa, ja hankintaosaaminen isoina yksiköinä on tuonut selkeätä etua esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan — tarkoitan lähinnä koko sairaanhoitopiirin kokoisia tarvike- ja lääkehankintoja. Tuleeko uusi hankintalaki vaikuttamaan myös tähän menettelyyn?

14.52 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitkään valmis-teilla ollut lakiesitys on nyt täällä meidän käsissämme, ja tämä lakihanke on hyvä esimerkki joukkoistamisesta: työ- ja elinkeinoministeriöhan järjesti Otakantaa-sivustollaan kyselyn, missä kysyttiin kaikilta, miten hankintalakia pitäisi uudistaa. On hyvä asia, että näitä mielipiteitä on myös kuultu ja lainvalmistelussa myös huomioitu se, että ajatuksia herättävä, tärkeä asia on kysymyksessä.

Hankintaosaaminen on kyllä teema, jonka soveltamisesta on varmasti kunnissa paljon käyty keskustelua, ja todellakin lakiin sisältyy se, että kunnat antavat tätä neuvontaa ja ohjausta, millä tavalla niitä hankintoja sitten tehdään. Ei ole helppoa, jos hankintojen tekijä joutuu miettimään, päädytäänkö tässä markkinaoikeuteen, että valitaanko palvelu hinnan vai laadun perusteella. Kyllä hyvän laadun perään meidän kaikkien kannattaa todellakin kysyä, ja sosiaalinen ja inhimillinen näkökulma (Puhemies koputtaa) on aina huomioitava.

14.54 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hankintalaki on iso asia, ja niin kuin tässä on moneen kertaan jo tuotu esiin, itselläni on myös huoli näistä heikommista, vanhukset ja vammaiset. On erittäin tärkeää, että elinikäiset palvelut voidaan jättää hankintamenettelyn ulkopuolelle. Samoin se, että nämä pienet ja keskisuuret yritykset pääsisivät kilpailutukseen hyvin mukaan, ja toivon mukaan lopputuloksena olisi se, että lähialueen työttömille löytyy jatkossa entistä paremmin työtä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

Tähän hankintaan liittyen tämä osaaminen ja sen osaamisen heikkous on asia, mikä on monta kertaa tullut esiin, ja kysyisinkin: Kun ymmärtääkseni hankintadirektiivi velvoittaa jo, että hankintayksiköille ja myös tarjoajille pitää olla saatavissa veloituksetonta neuvontaa, niin miten varmistetaan, että käytännön tilanne ei ole vain se, että on olemassa neuvontayksikkö, vaan että sinne käytännössä myös ja nopeasti pääsee, ja toisaalta, että tätä neuvontaa myös tarjoajille tullaan tarjoamaan? Kuinka nopeasti, kuinka pian sitä tullaan tarjoamaan ja (Puhemies koputtaa) varmistamaan se, että käytännössä sinne myös pääsee?

14.55 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäi hieman tuosta ministeri Lindströmin vastauksesta liittyen tähän ulosmyyntiin mietityttämään tuo vastauksen sisältö. Jos meillä on tällä hetkellä tilanne, että noin keskimäärin 10 prosenttia on tämän ulosmyynnin raja, ja nyt mennään 5 prosenttiin, vaikka direktiivi sallisi sen 20 prosentin rajan, niin kysyn: onko tästä tämän ulosmyynnin kokonaisuudesta tehty vaikuttavuusarvioita, koska ainakin Kuntaliitto on ymmärtääkseni kritisoinut kovasti tässä valmisteluvaiheessa sitä, että tästä asiasta puuttuu vaikutusarvioita? Tämä ulosmyyntihän tarkoittaa sitä, että kunnallinen jätehuolto-yhtiö voisi reitin varrella olevan yksityisen yrityksen toimintaa myöskin hoitaa sen kanssa sovittaessa. Ja samoin esimerkiksi joku julkinen laboratorio voi toimittaa yksityisen lääkäriaseman laboratoriopalveluita silloin kun sitä tarvetta on ja sen yksityisen ei ole järkevää laittaa pystyyn.

14.56 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on pieni maa, ja joillakin erityisaloilla kilpailu on käytännössä olematonta. Esimerkiksi teollisen pesulatoiminnan valtakunnalliset markkinat ovat ohuet erityisesti terveydenhuollon ja elintarviketeollisuuden korkeaa hygieniää vaativissa pesu- ja vuokratekstiililiiketoiminoissa. Toimialalla on tällä hetkellä käytännössä kaksi laatu- ja volyymivaatimukset täyttävää palveluntarjoajaa, näistä toinen julkisomisteinen. Toivonkin, että ministeri ja valiokunta tätä hankintalakia sitten pidemmälle jalostaessaan ottavat sen huomioon, ettei hyvää tarkoitettaessa aiheuteta tilannetta, jossa todellisuudessa markkinoille muodostuu monopolitilanne.

14.57 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kiitokset ministerille ja hallitukselle, että esitys on täällä. Tässä on erittäin paljon hyvää, mutta toivon, että valiokuntakäsittelyssä vielä käydään asioita läpi. Kyettäisiinkö jotenkin nostamaan tämän hinnan rinnalle se laatu, koska koen, että esimerkiksi sote-uudistuksen jälkeen kilpailutettaessa, jos siellä ei ole laatu mukana, niin kermankuorijat ovat liikkeellä ja ottavat sen jälkeen potin kotiin? Tässä on myöskin äärettömän suuri kysymys se, osataanko tämä hankinta oikein tehdä, koska sillä osaamisella pystytään kyllä sitten varmistamaan se, että myöskin kotimaiset pienemmät pärjäävät kilpailussa. Nyt toivoisin, että ministeri vielä kerran kertoisi, miksi tämä in-house-raja on nyt 5 prosenttia, kun direktiivi kertoo, että se voisi olla 20. Tämä olisi äärettömän hyvä meille perustella, koska itsekin olin toivonut, että se olisi mieluummin ollut se 10 kuin 5, ihan siitä syystä, että julkiselle puolelle olisi annettu ainakin mahdollisuus olla mukana paremmin.

14.58 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä lähes 500-sivuisesta nipusta on alkusyksyllä tulossa milteipä jokaiselle valiokunnalle pureskeltavaa, ja ei tämä varmaan tähän lopu: aikanaan sitten erilaiset viranomaiset antavat suosituksia ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

sovellusohjeita. Että kyllä tässä jätepaperipino varmasti tämän asian ympärillä tulee kasvamaan. Sinänsä, vaikka tässä on monessa puheenvuorossa puhuttu, että kunnissa on heikkoa hankintaosaamista, on toki toisenlaisiakin esimerkkejä, esimerkiksi Kiuruveden kaupunki, jossa on rakennettu tarjouspyynnöt niin, että suositaan alueellisia yrittäjiä. Mutta kyllä siihen on nimenomaan päästävä, että ei synny monopolitilanteita, ja sitten siihen, että lopputulokset eivät ole terveen järjen vastaisia ja kaikkea järkiperaisyyttä vailla.

14.59 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi voi myös olla monella tavalla EU:ssa edelläkävijä. Nostan nyt yhden toimialan eli siivoustoimialan, joka on noin 3 miljardin kokonaisuus. Työtä tehdään pienellä palkalla, työnantajat kouluttavat ihmisiä, mutta valitettavan usein työsuhteet ovat liian lyhyitä. Mistä se johtuu? Se johtuu muun muassa siitä, että työntekijät eivät ole tyytyväisiä olosuhteisiin, palkkaansa, mutta myös siitä, että työnantajatkaan eivät ole tyytyväisiä nykytilanteeseen, koska nyt kilpailaan vain ja ainoastaan hinnalla. Eli tässäkin kokonaisuudessa laatu olisi se, mitä tarvitaan. Oletteko te, arvoisa ministeri, pohtinut sitä, että Suomi loisi erilaisia laatustandardeja, kokonaisuuksia, joihin voitaisiin sitten viitata kilpailutuksissa osana niitä vaatimuksia, joita hankintayksikkö tekee?

15.00 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hankintalain kokonaisuudistus on todellakin tervetullut, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käymme tämän huolella läpi. On hyvä, että tässä laissa korostetaan laatua ja jatkuvuutta ja erityisesti sitä, että yksilöllisesti kuultaisiin ihmistä. Eli tämä on varmasti parannus, mutta suurin parannus tulee varmasti sitten sote-uudistuksessa, jossa on tarkoitus yksilöllisesti saada ihmisille palvelut. Vammaisjärjestöt ovat erityisesti toivoneet henkilökohtaista budjetointia ja sitä, että raha liikkuisi heidän valintansa mukana näin, että ihminen pääsee valitsemaan. Tämä kokonaisuus varmasti tuo tullessaan sen, että sosiaali- ja terveyspalvelut vastaavat ihmisten tarpeita, niin vammaisten ja vanhusten kuin muidenkin ihmisten.

Kiitos tästä esityksestä ministerille! Hyvää työtä.

15.00 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä todetaan, että laadullisten kriteerien käyttäminen hankinnoissa on jatkossa mahdollista nykyistä laajemmin, mutta ne voidaan ilmeisesti edelleen myös ohittaa. Kysynkin nyt ihan suoraan ministeriltä: onko näin, että laatukriteerit voidaan jatkossakin alistaa hinnalle?

Täällä on ollut paljon puhetta, että vammaisjärjestöt ovat oikeutetusti lausuneet voimakasta kritiikkiä tätä kohtaan, sillä jos tämä laatukriteerien ohittaminen on mahdollista, niin esimerkiksi vammaisen henkilön elinikäinen koti olisi mahdollista kilpailuttaa ja jopa tiettyin väliajoin. Ja tämä on vastoin vammaisten oikeuksien yleissopimusta, jossa todetaan, että vammaisella henkilöllä on oikeus päättää elämästään ja asumisestaan. Kysynkin ministeriltä: pohdittiinko lain valmistelussa näitä ihmisoikeuskysymyksiä ja esimerkiksi tätä vammaisten oikeuksien julistusta?

15.02 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa ovat tulleet paljon esille nämä laatukysymykset, ja ne ovat varmasti se, mikä myös siellä kuntien tilanteessa hyvin useasti nousee esiin. Positiivista kuitenkin on, että nyt nimenomaan vaaditaan joku peruste sille, jos käytetään kriteerinä ainoastaan sitä halvinta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

hintaa. Elikkä tähän nyt on selkeä parannus siihen aikaisempaan tilanteeseen, että nyt täytyy perustella, miksi otetaan se kaikista halvin. Ja kyllä minun mielestäni tässä lakiesityksessä koetetaan tuoda nimenomaan laajemmin se, miten huomioitaisiin ne yhteiskunnalliset ja ympäristötekijät, sosiaaliset ja innovaationäkökulmat.

No, toisekseen sitten kysymykseen vammais- ja vanhushpalveluista: Siitä on Suomessa monia ikäviä kokemuksia, että on siirretty henkilöitä, mutta toisaalta kunnat ovat voineet tehdä myös periaatepäätöksiä siitä, että antavat sitten asua siellä samassa vanhassa paikassa, ja kuten edustaja Talja tässä kertoikin, kilpailutukset koskevat sitten usein vain uusia palvelun piiriin tulevia henkilöitä. Mutta tuosta rajasta, josta myös edustaja Sirkka-Liisa Anttila täällä (Puhemies koputtaa) kysyi, toivoisin ministeriltä vastausta, miksi päätettiin 5 prosenttiin.

15.03 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On suomalaisen rehellisen pienen ja keskisuuren yrittäjän etu, että kilpailutuksessa huomioitaisiin aina hinnan lisäksi myös laatu ja että yhteiskuntavastuuasiat olisivat sitovia kriteerejä kaikille tarjoajille, että laatua polkemalla, ihmisoikeuksia ja työoikeuksia polkemalla ei pystyisi kilpailutuksissa menestymään. On suomalaisen yrittäjän etu, jos nämä yhteiskuntavastuukriteerit olisivat velvoittavia. Ja EU-sääntely mahdollistaa sen, että laatu on aina huomioitava ja että yhteiskuntavastuukriteerit on aina huomioitava, mikäli näin vain halutaan menetellä.

Suomalaiset europarlamentaarikot ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että tässä Suomen lakiesityksessä ei täysimääräisesti aiota käyttää hyväksi tätä direktiivin sallimaa liikumavaraa. Kysynkin nyt vielä uudestaan: miksi näin on?

Näistä in-house-hankintakriteereistä: tämä 5 prosentin erittäin matala raja ei ole ongelma vain kunnille vaan myös pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka nyt monissa paikoissa ostavat näiden kuntien palveluita, kun muutakaan ei ole tarjolla.

15.04 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyseisen lakiesitys on erittäin tärkeä. Ja tässä kuntien asema on merkittävä: onko osaamista kunnissa, kun tarjouksia laaditaan; miten tarjouspyynnöt laaditaan ja pystytäänkö ne osittelemaan?

Toinen asia, mihin haluaisin kiinnittää huomiota: Velvoittaako tämä myös seurantaan siitä, kuinka sitten kilpailutuksen jälkeen hankinnat etenevät, ja siihen vaiheeseen vielä puuttumaan? Onko tässä lakiesityksessä huomioitu tämä?

Paikallinen läheisyys on tärkeää, ja tässä yhteydessä myös haluaisin nostaa esimerkiksi kotimaisen ruuan aseman julkisissa hankinnoissa. Että pystytäänkö se asia jotenkin tässä hankintamenettelyssä huomioimaan?

Vammaisten palvelut ovat täällä monessa puheenvuorossa nousseet tärkeään asemaan. Tämä kilpailuttaminen mahdollistaa myös siinä tapauksessa, jos vammaisten palvelut syystä tai toisesta ovat huonot, sen, että pystytään vaihtamaan. Siinä mielessä on hyvä vaihtoehto, että tähän pelkän hinnan perusteluna (Puhemies koputtaa) käyttämiseen tulee tämä "vaatii perustelut".

15.05 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hankintalakiuudistuksessa hallituksen tulee huomioida pienten kotimaisten yritysten mahdollisuus kilpailla palveluntarjoajina. Laadun merkitys on ykkösasioita, sosiaali- ja terveysalalla tämä on ehdot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

toman tärkeää. Se uhkakuva tietenkin on, että isot haukkaavat pienet ajan mittaan ja eurot menevät jonnekin. Siinä pitääkin hallituksen miettiä tarkkaan mahdollisuudet, millä tämä torpattaisiin.

Hyvän laadun säilyminen vanhus- ja vammaispalveluissa on asia, joka tuolla kentällä puhuttaa jatkuvasti ja josta monet ovat huolissaan. Mutta ansiokkaasti ministeri Lindström jo selvitteli, kuinka tämä laatu sitten varmistetaan, ja siihen tulikin vastaus. Olisin kysynyt ministeriltä vielä: kun tätä julkista ja yksityistä palvelua rinnakkain tarjotaan, niin mihin se kehitys on menossa, ovatko fifty-fifty näiden tarjoamat palvelut tulevaisuudessa?

15.06 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin on todettu, tässä tämä hankintalaki menee monin osin nyt eteenpäin, mutta aivan olennainen kysymys, kun me tiedämme, että me tämän nyt hyväksymme, on se, että tällä on pitkäksi aikaa suuria taloudellisia vaikutuksia. Niillä valinnoilla ja ratkaisuilla, jotka me nyt teemme, on, voi sanoa, megaluokan merkitys paitsi veronmaksajien ja tavallisten palvelujen käyttäjien myös elinkeinoelämän kannalta.

Palaan nyt tähän pelkän hintakriteerin käyttämiseen. On aivan oikein, niin kuin ministeri tuossa totesi, että nyt tämän esityksenne mukaan jatkossa se pitää perustella. Mutta se jätetään sille toimijalle, ja kerroitte aivan oikein, että on esimerkkejä, joissa tämä saattaa tuottaa ongelmaa. Nyt kun tässä on tullut esiin, että itse asiassa myös hallituspuolueilta on tullut paljon toiveita, että tätä vielä tarkasteltaisiin valiokuntavaiheessa, niin kysyn teiltä: olisiko järkevämpi malli sellainen, että laissa selvästi rajattaisiin ne tilanteet, joissa voi käyttää pelkästään hintakriteeriä, ja muilta osin sitten (Puhemies: Aika!) olisi välttämätöntä käyttää myös laatua?

15.08 Susanna Koski kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys uudeksi hankintalaiksi sisältää monia erinomaisia muutoksia, jotka tulevat osaltaan keventämään ja parantamaan julkisia hankintoja ja niiden tarjouskilpailuja. Byrokratian määrän vähentäminen myös julkisten hankintojen kilpailuttamisessa on äärimmäisen tärkeää, jotta muun muassa pk-yrityksillä olisi tulevaisuudessa paremmat edellytykset osallistua tarjouskilpailuihin.

On erinomaisen hyvää kehitystä, että jatkossa tarjouskilpailuissa voitaisiin poissulkea ne ehdokkaat, jotka ovat esimerkiksi osallistuneet lainvastaiseen kartelliin tai jotka ovat syyllistyneet virheisiin ja viivästyksiin aiemmissa sopimussuhteissa. Näin jatkossa voitaisiin kenties paremmin estää samankaltaiset katastrofit, joita olemme joutuneet todistamaan esimerkiksi Maaseutuviraston tietojärjestelmähankkeiden kohdalla. Mavin tietojärjestelmähankkeiden viivästykset ovat aiheuttaneet kohtuutonta haittaa ja taloudellista vahinkoa monelle elinkeinonharjoittajalle. Mavin johdon mukaan viivästykset ja ongelmat ovat johtuneet palvelun toimittajasta. Hankintalain uudistus antaisi jatkossa mahdollisuuden siihen, (Puhemies koputtaa) että tällaiset toimijat olisi mahdollisuus sivuuttaa ja... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

15.09 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en kyllä saanut vastausta siihen, miltä osin tämä lakiesitys nyt muuttaa tilannetta näiden vammaisten elämänmittaisten palveluiden osalta. Tähän lakiin sisältyy kirjaus, jonka mukaan pitkäkestoisien hoito- ja asiakassuhteiden kohdalla hankintayksikön on pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksesta ei muodostu kohtuuttomia tai epä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

tarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille. Mielestäni tämä on aivan riittämätön kirjaus korjatakseen sitä tilannetta, joka tällä hetkellä vallitsee, mitä tulee vammaisten asumispalveluihin. Haluan nyt kysyä ministeriltä: miksi näitä vammaisten elämänmittaisia palveluita ei voitu jättää kokonaan tämän hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle, niin kuin on tehty monissa Euroopan unionin jäsenmaissa, kuten esimerkiksi Ranskassa ja Belgiassa?

15.10 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen edustajan kysymykseen haluaisin tässä vaiheessa ottaa kantaa.

Tämähän on direktiiviesityksessä kirjattu niin voimakkaasti, että itse asiassa Suomella ei ole kansallista lainsäädäntövaltaa jättää vammaisten palveluja tämän hankintalain ulkopuolelle. Mutta toisaalta meillä on paljon mahdollisuuksia järjestää vammaisten asuminen hankintalain ulkopuolella, esimerkiksi henkilökohtaisella budjetoinnilla, niin että nämä asumiseen käytettävät varat ovat asukkaalla itsellään käytettävissä ja hän itse hommaa sitten asunnon, jolloin hankintalaki ei koske tätä millään tavalla. Esimerkiksi palveluseteli on tällainen väline, jolla se voidaan toteuttaa.

15.10 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä henkilökohtainen budjetointi on mielestäni erittäinkin kannatettava tavoite. Se, mikä minua epäilyttää tässä, on se, että se ei ole vielä käytössä ja voimassa Suomessa, se on kytketty tähän sote-uudistuksen valinnanvapauslainsäädäntöön, joka on vielä valmistelussa ja jonka aikataulu on epävarma ja jonka toteutuminen jopa mielestäni on osittain epävarmaa. Eli kyllä mielestäni tähän asiaan olisi pitänyt saada muutosta ja korjausta nyt, kun tätä hankintalakia käsitellään, koska tämä laki on joka tapauksessa nyt tulossa voimaan.

15.11 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli todella hyvä kuulla, että vasemmiston puoleltakin kannatetaan sitä tärkeää tavoitetta, jota hallitus vie eteenpäin, että ihminen voisi itse valita. Ja totta on, että tämä hankintalaki on oma kokonaisuutensa, ja tärkeää on, että eduskunnassa käymme tämän läpi ja erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa katsomme tämän kokonaisuuden, että saamme tämän riittävän hyväksi, ja ministeri varmaan osaltaan vastaa.

Mutta sitten henkilökohtainen budjetointi: se on Britanniassa käytössä, olemme käyneet katsomassa sitä. Olen aivan varma, että tällä kaudella saamme eduskuntaan lain, jolla voimme myöskin mahdollistaa sen, että henkilökohtainen budjetti on käytössä, on uudistettu palveluseteli ja myöskin se, että raha seuraa ihmisen mukana niin, että ihmisiä ei enää pallotella vaan heitä yksilöllisesti kuullaan. Tämä on inhimillisen hallituksen tärkeä tavoite.

15.12 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, kun hankintaa tehdään kunnissa, siellä pitää ottaa huomioon hinnan lisäksi kaikki muut tärkeät tekijät. Tarjouspyynnön pitää olla sellainen asiallisesti laadittu, että siinä pärjätään. Pitää muistaa se vanha kansanviisaus, että jos haluat hyvää laatua, niin et halvimmalla voi koskaan saada. Jos haluaa parasta, niin halvinta se ei voi olla. Jos halvinta haluaa, niin se on sekundaaria aika todennäköisesti.

Mutta toinen juttu, joka liittyy tähän sote-uudistukseen ja josta olen todella huolissani: Kun kunnilta siirtyvät sote-palvelut maakuntien vastuulle, se johtaa siihen, että päätöksen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

teko keskittyy joka tapauksessa. Se on ihan varmaa. Siinä ympyrässä en ole vielä yhtäkään maakunnan keskuspaikoilla tehtyä päätöstä nähnyt, sellaista suoraa päätöstä, joka suosisi reuna-alueiden kuntia. Että tässä tapauksessa, kun valtavan suuret rahasummat menevät keskuspaikkoihin päätettäväksi, uskallan väittää, että siellä näissä päätöksissä ei oteta huomioon reuna-alueiden kuntien tilannetta juuri mitenkään. Tämä keskittää päätöksentekoa valtavan paljon ja johtaa siihen, että syntyy ratkaisuja, jotka ovat pienten kuntien kannalta (Puhemies koputtaa) pitkällä välimatkoilla erittäin epäedullisia. Toivon, että tähän (Puhemies koputtaa) kiinnitetään huomiota.

Puhemies Maria Lohela: Sitten on ministeri Lindströmin vuoro. Nyt on tainnut tulla kysymyksiä niin paljon, että 5 minuuttia varmaankin on aivan aiheellinen aika.

15.13 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Joo, kysymyksiä tuli, koetan vastata, varmaan jotain jää vielä vastaamatta. Mutta aloitetaan.

Näistä laatukriteereistä, joista tässä on hyvin paljon keskusteltu: Jos hankkija ei esimerkiksi sosiaali- tai terveyspalveluissa ota huomioon näitä lainsäädännön sisältövaatimuksia laadusta, niin hän on silloin toiminut vastoin hankintalain säännöstä. Jo tälläkin hetkellä eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa siihen, että lainsäädännössä asetettua laatua ei voi ohittaa hankinnoissakaan. Ihmis-oikeuskysymyksiä on pohdittu laajasti valmistelussa, ja tämän pohdinnan tulokset ovat nähtävissä hallituksen esityksen sosiaali- ja terveyspalveluhankintoja koskevassa osiossa. Laatu on uudessa lakiehdotuksessa huomioitu merkittävästi laajemmin kuin nykylaissa. On kuitenkin samalla muistettava, että hankintalaki ei ole hankintojen sisältölaki vaan menettelytapalaki, kuten edustaja Skinnari aloituspuheenvuorossaan sanoi. Siinä ei siis määritellä sitä, mitä hankitaan, vaan miten hankitaan.

Sitten edustaja Lindtman, joka poistui paikalta, esitti kysymyksen siitä, voisiko tätä hintakriteeriä rajata tiettyihin hankintaryhmiin. Edellisessä vastauspuheenvuorossani toin esille, että jos niitä kohteita on esimerkiksi 10 000, niin tämä on aika lailla haastavaa. En tyrmää, mutta kerron vain, että haastavaa siitä tulisi, mihinkä se raja vedetään sen hinnan ja laadun välillä. Asioista voidaan toki keskustella.

Edustaja Andersson, tämä lakiehdotus muuttaa vammaisten asemaa ainakin seuraavasti: Se korostaa sopimusten jatkuvuutta pyrkimyssäännöllä, johon edustaja Andersson itse viittasi. Sen lisäksi on suora vaatimus siitä, että palvelujen asiakkaita on kuultava ja laatua on huomioitava siten kuin muualla lainsäädännössä vaaditaan. Tämä ei taas sitten ole pyrkimyssääntö. Muissa jäsenvaltioissa vammaisten palvelujen jättäminen hankintalain ulkopuolelle ei käsitykseni mukaan perustu nimenomaiseen rajaukseen hankintalaissa vaan siihen, että vammaisten palvelut toteutetaan muina kuin hankintoina, esimerkiksi valinnanvapausjärjestelmässä.

Edustaja Rinne: Miksi päädyttiin ehdotettuun 5 prosentin ulosmyyntirajaan? Kun hankintayksiköt voivat kilpailuttamatta tehdä hankintoja sidosyksiköiltään, siinä on riskinä se, että tavarasta, palvelusta tai urakasta maksettava hinta ei ole paras mahdollinen, vaan että hankintayksikkö ylikompensoi sidosyksikköään. Sidosyksikkö voi puolestaan hyödyntää saamaansa ylikompensaatiota itselleen edullisesti kilpailussa muiden toimittajien kanssa. Sidosyksikkösäännön ulosmyyntiä koskeva rajoitus estää markkinoiden vääristymisen tätä kautta. Työryhmämietinnössä esitetty 10 prosentin ulosmyynti voi liikevaihdoltaan suuri-kokoisen sidosyksikön osalta tarkoittaa satojatuhansia tai miljoonia euroja. Tällainen jul-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

kisyhteisöjen kompensoima ulosmyynti voi olla erittäin haitallista markkinoiden syrjimättömyydelle. Asetettu 500 000 euron ulosmyyntiraja koskee kaikkia hankintayksiköitä, joten se leikkaa etenkin suurikokoisten sidosyksiköiden mahdollisuuksia ulosmyyntiin. No, sitten samaan aikaan lakiesityksessä on otettu huomioon se, että kokoluokaltaan pienten sidosyksiköiden osalta 5 prosentin rajaa voi olla erittäin vaikea valvoa. Joissain tapauksissa 5 prosentin ulosmyynti voi tarkoittaa vain joitain tuhansia euroja. Tämän vuoksi lakiesityksessä on asetettu 100 000 euron absoluuttinen ulosmyyntiraja, joka on 5 prosentin rajalle vaihtoehtoinen. Toisin sanoen se sidosyksikkö voi ulosmyydä liiketoiminnastaan 100 000 euron vuosittaisen osuuden riippumatta siitä, miten suuren prosentuaalisen osuuden tämä ulosmyynti muodostaa siitä kokonaisliikevaihdesta.

Puhemies Maria Lohela: Sitten täällä on vielä jonkun verran näitä pyydettyjä puheenvuoroja.

15.17 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voimia sekä ministerille että valiokunnalle tämän tärkeän lainsäädännön viilaamiseen! Luulen, että tämän eduskunnan yksiselitteinen tahtotila on se, että emme halua, olipa kyseessä sitten soite- tai postiala, kansainvälisiä kermankuorijoita, jotka eivät veroja maksa Suomeen. Toivon, että tätäkin asiaa tässä lainsäädännöllä mahdollisimman paljon voidaan edistää.

Mutta varsinaisen kysymyksen kuuluu: miten valtion periaatepäättös kestävästä ruokahankinnoista näkyy tässä hankintalaissa? Meillä on linjaus siitä, että ympäristön kannalta hyvien viljelymenetelmien, eläinten hyvinvoinnin ja terveyden sekä elintarviketurvallisuuden tulee näkyä entistä paremmin julkisissa ruokahankinnoissa. Se varmasti on hyvin täällä perustelutekstissä. Mutta koska haluamme, että tämä asia etenee, niin tässä varmaan on se paikka, missä siihen voi vaikuttaa.

15.18 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla oli aivan sama kysymys kuin edustaja Kalmarilla, eli millä tavalla tosiaankin nyt näkyy se, että meillä tullaan tulevaisuudessa ottamaan huomioon nämä eläinsuojelukriteerit, jotta pystymme näitä paikallisia tuottajia sitä kautta myöskin huomioimaan näissä tarjouskilpailuissa? On herättänyt kummastusta, miksi meillä laitoskeittiöihin ja koulukeittiöihin ostetaan elintarvikkeita, jotka eivät täytä edes tätä kansallista kriteeristöä, ja sillä tavalla verovaroin tuemme epäeettistä toimintaa jossakin muualla päin maailmaa. Siinä mielessä olisi erittäin tärkeää, että tämä varmistetaan nyt, että se tosiaan on täällä mukana.

Sitten toinen kysymys vielä liittyen tähän, että meillä rikosrekisteriotteen kautta aiotaan nyt sitten näitä pakollisia poissulkemiskriteerejä ottaa huomioon, kun katsotaan näitä sosiaalisesti vastuullisia toimijoita. EU-direktiivi olisi mahdollistanut kyllä sen, että ihan selkeästi EU-työlainsäädäntöä kiertävät yritykset voitaisiin lähtökohtaisesti sulkea pois näistä hankinnoista, (Puhemies koputtaa) ja olisin kysynyt: miksi tällaiseen rikosrekisteriotemalliin on päädytty?

15.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä siis todetaan, että asiakasta on kuultava ja asiakkaan tarpeet on huomioitava. Mutta mielestäni nämä kirjaukset ovat liian epämääräisiä, sillä kyllä minulle jäi kuitenkin semmoinen käsitys, että hinta voi ohittaa kuitenkin sen kuulemisen ja huomioimisen. Se,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

että laki mahdollistaa tämän, siis sen, että laatu voidaan ohittaa hinnalla, on minun mielestäni huono asia. Olisin toivonut, että kirjaus olisi ollut tiukempi.

15.20 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille selventävistä vastauksista. Etenkin jätehuollon piirissä harvaan asutuilla seuduilla kuitenkin on paljon sitä huolta, sirpaloituuko nyt tämä kenttä tai miten sille käy. Kyllä varmasti valiokunta kiinnittää siihen sitten huomiota, miten niillä alueilla, joilla luontaista kilpailua ei synny, hankintalakia sitten kuitenkin voitaisiin parhaalla mahdollisella tavalla noudattaa niin, ettei se syrji kenenkään oikeuksia mutta toisaalta että palvelut saadaan pidettyä myös siellä, missä sitä luontaista kilpailua ei ole.

Keskustelussa nousi esiin tämä hankintaosaaminen, mitä on paljon kritisoitu sitten, että ehkä sitä ei vielä riittävästi ole. Onko valtiovallalla jonkinlaisia tavoitteita ja toiveita siitä, miten vaikka yhdessä Kuntaliiton kanssa sitä hankintaosaamista nyt saataisiin sitten parannettua? Siihen en kuullut vielä ministeriltä vastausta. Toivoisin, että voisitte sitä vielä kommentoida.

15.21 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä korostuvat myönteisinä nämä pkt-yritysten mahdollisuudet. Mutta käytännössä sitten suuret volyymit voivat muodostua esteeksi pkt-yrityksille, jollei heillä ole resursseja tai kapasiteettia tarjota tavaroita, palveluita tai urakoita oikein suurissa erissä. Hankintojen jakaminen olisikin erittäin tärkeätä. Mutta kysyisin, mitenkä tässä käytännössä tapahtuu, kun ostajalla on kumminkin loppujen lopuksi merkittävä rooli siinä, kuinka suurina erinä ja kuinka tiukoin ehdoin näitä hankintoja suoritetaan. On tosiaan paljon puhuttu näistä pkt-yrityksistä, mutta kuinka tämä käytännössä pystytään sitten valvomaan, se on varmaan ministerillä suuri tehtävä, etteivät pkt-yritykset jäisi jalkoihin.

15.22 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri ei kerennyt vastaamaan tästä innovaatio- ja hankintalain yhteenliittymästä. Mutta samalla olisin kysynyt siitä — kun edustaja Eestilä toi erinomaisella esimerkillään sen esille — että pystytään huolehtimaan myös mahdottomien tilanteitten syntymisestä. Otetaan vaikkapa kansalaisten kunnissa saamat liikuntapalvelut. Kohtaavatko kuntien liikuntapalveluiden järjestäjät vaikka kuntosalien osalta sen — minkä alan ministeri kyllä henkilökohtaisestikin tietää erityisen hyvin — että jos kuntaan tulee yksityinen kuntosaliryrittäjä, eli kun tulee yksityinen palveluntarjoaja sille alueelle, missä aiemmin ei ollut muuta kuin kunnallinen toimenharjoittaja, niin joudutaan kilpailuttamaan, koska aivan varmasti siinä tilanteessa on yli nykyisenkin 10 prosentin julkisella palvelutuottajalla?

15.23 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! In-house-yhtiöiden ulosmyyntiin liittyvät ongelmat, joita ministeri vastauspuheenvuorossaan maalaili, ovat hyvin spekulatiivisia. Kuulostaa siltä, että on unohdettu se todellisuus, missä kunnissa eletään ja millaisessa toimintaympäristössä kuntayhtiöt toimivat erityisesti tuolla harvaan asutuilla alueilla ja tietyillä hyvin erityisillä toimialoilla.

Tässä salissa on pitkin istuntokautta kuultu paljon väittämiä siitä, mitä EU vaatii tai ei vaadi, ja ne ovat usein osoittautuneet myös epätosiksi. On taas esitettävä kysymys: miten voi olla niin, että EU-sääntely on Suomelle erilainen kuin muille EU-maille? Jos Ranska tai Belgia voi jättää asumispalvelut hankintojen ulkopuolelle, miksi Suomi ei näin tee? Tai jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

monissa muissa maissa on huomattavasti korkeammat kynnysarvot kuin nyt esitetyssä lakiesityksessä, niin miksi Suomelle ne eivät voisi näin olla?

15.24 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni startup-yrittäjä, palveluntuottaja varmasti pitää hyvin positiivisena hallituksen esitystä, koska siellä on kaksi sanaa, nimittäin "innovatiiviset hankinnat". Se on hyvä sanapari mutta samalla hyvin vaikea toteuttaa, ja varmasti näin on ollut myös valmistelussa. Me tiedämme sen, mitä innovaatiot ovat, mitä vahvuuksia meillä suomalaisilla on, mutta kysymys kuuluu: miten me pääsemme leipomaan ne sisään niihin hankintakokonaisuuksiin? Tunnustan samalla itsekin näin talousvaliokunnan jäsenenä, että varmasti siellä valiokunnassa tätä pohdimme, mutta samalla haastan näin oppositiosta hallituksen yhteistyöhön, koska tämä on meidän yhteinen haasteemme, miten me saamme näitä innovaatioita mukaan uusiin hankintoihin.

15.26 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sitä on puhuttu paljon laadusta, että se menisi kuitenkin hinnan edelle, mutta on sanottu, että jatkossa olisi mahdollista, että hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös tämän yhteiskuntavastuun ja niin sanotut sosiaaliset näkökohdat eli esimerkiksi osana hankinnan toteuttamista huomioida nuorten tai ammattiin opiskelevien työllistämisen tai harjoituspaikkojen tarjoamisen. Haluaisinkin tästä nyt kysyä: miten on, pystytäänkö jatkossa hyvin huomioimaan myös nämä sosiaaliset näkökulmat osana hankintaa esimerkiksi näitten nuorten ja ammattiin valmistuvien työllistämässä tai harjoituspaikkojen tarjoamisessa?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

15.26 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos erittäin asiallisesta keskustelusta. — Edustaja Myllykoski, joo, vastaan näistä innovaatioista ensiksi, eli millä tavalla niitä nyt pyritään edistämään tässä lakiehdotuksessa. Ainakin kolme tapaa: tässä lisätään neuvottelujen käymisen mahdollisuutta, lisätään innovatiivisten hankintojen seurantaa ja lisätään uusi innovaatiokumppanuusmenettely. Nimenomaan tähän innovatiivisuuteen myös edustaja Skinnari kiinnitti huomiota tuossa äskeisessä puheenvuorossaan, ja otan haasteen vastaan, koska tämä on meidän kaikkien yhteinen asia. Tämä on myös seuraavan hallituksen nenän edessä aivan varmasti. Tämä on Suomelle kyllä kohtalon kysymys, yksi kohtalon kysymyksistä. Tämä täytyy ottaa tietysti vakavasti.

No, sitten täällä on kaikenlaista kysymystä. Näistä ruokapalveluhankinnoista: Siihen on viitattu useissa kohdin hankintalakia, esimerkiksi tarjousvertailun laatutekijöitä sekä ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia koskeissa osioissa. Tuleva hankintalaki ja valtioneuvoston periaatepäätös kestävästä ruokapalveluhankinnoista muodostavat kokonaisuuden, jossa ne tukevat toinen toistaan, eli periaatepäätös asettaa sisältötavoitteita ja hankintalaki mahdollistaa näiden tavoitteiden huomioimisen. (Eduskunnasta: Hyvä!) Tämä on se ajatus.

Edustaja Essayahille: Työlainsäädäntövaatimusongelmista johtuva pakollinen poissulkeminen on aika lailla haastavasti kirjattavissa hankintalakiin, vaikka itse ajatus on erittäin kannatettava, sillä on aika vaikea määritellä, minkä kaikkien yksittäisten työlainsäädännön vaatimusten rikkominen johtaisi poissulkemiseen. Siksi tämä on tässä muodossa kuin se nyt on.

Edustaja Myllykoski viittasi aikaisempaan elämäni kuntosaliryhtymänä. Kuntosalitoiminta on nimenomaan sellainen ala, johon tämä lakiehdotuksessa asetettu 100 000 euron

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

alaraja soveltuisi hyvin, jolloin 5 prosentin prosenttiosuudesta ei muodostuisi sitten koh-tuuttomia seurauksia. Tämä nyt sitten huomiona tähän kysymykseen.

Eli Euroopan komissiolta saatujen tietojen mukaan Suomessa ei varsinkaan nyt tämän lakiehdotuksen kautta ole EU:n matalin kynnysarvo, vaan hyvin monissa EU-maissa on matalammat kansalliset kynnysarvot kuin mitä nyt on ehdotettu. Eli tämä on nyt tässä hyvä muistua.

Ainakin omalta osaltani toivotan pitkää, mielenkiintoista ja laadukasta valiokuntakäsit-telyä. Tämä menee siis todella moneen valiokuntaan, ja sitten talousvaliokunta vetää sen yhteen, ja toivottavasti me saamme tähän maahan hyvän, toimivan hankintalain. Vielä kii-tän edeltäjäni edustaja Ihalaista siitä pohjatyöstä, mitä hän on tehnyt omalla kaudellaan, koska tämä valtava jättiläinen on aloitettu edellisen hallituskauden aikana. Siitäkin kiitok-set!

Puhemies Maria Lohela: Sitten puhujalistan pariin.

15.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tätä lakiesitystä on odotettu pitkään, ja siksi minun mielestäni onkin valitettavaa, että tähän on jäänyt sellaisia asioita, joita on osittain mahdotonta hyväksyä, ja toivon, että valiokuntakäsittelyssä paneudutaan huolellisesti näihin epäkohtiin. En tuo tässä puheenvuorossani esille niitä hyviä asioita, joi-ta tässä lakiesityksessä on myöskin runsaasti, vaan nostan esille pari vakavaa ongelmaa, jotka myös tuossa debatissa tulivat kyllä äsken esille.

Lakiesityksen mukaan laadullisten kriteerien käyttäminen hankinnoissa on jatkossa mahdollista nykyistä laajemmin, mutta ne on edelleen mahdollista ohittaa ja sivuuttaa, vaikka nyt asia pitääkin perustella. Jo tällä hetkellä laatutekijöiden huomioiminen on mah-dollista, mutta monissa kunnissa hinta ratkaisee. Pelkän hintaan perustuvan kilpailutuksen pitäisi mahdollista vain rajatusti, sillä hinnaltaan halpa tuote voi olla laadultaan huono, jos-kus jopa käyttökelvoton.

Säästöpainneiden keskellä olevissa kunnissa voi olla kiusaus valita halvin tarjous. Itse diabeteslapsen mummina olen kuullut useita tarinoita siitä, että kunnassa jaettavat hoito-tarvikkeet ovat vaihtuneet yhtäkkiä huonompiin ja selityksenä on ollut se, että toinen firma voitti kilpailutuksessa. Valinnassa hinta siis ratkaisi kaiken. Diabeteslasten vanhemmat ovat kertoneet minulle, että uudet insuliinineulat ovat muuttuneet niin tylsiksi, ettei niillä pistäminen ole enää onnistunut, tai suuri osa neuloista on ollutkin viallisia. Pistämisen seu-rauksena on tullut lapselle mustelmia, neula on jäänyt ihoon kiinni, ja pistäminen on ai-heuttanut lapselle niin suurta kipua, että lapsi rupesi pelkäämään pistämistä. Eräs äiti ker-toi, että ketoainemittarit vaihtuivat yhtäkkiä sellaisiin, etteivät ne näyttäneetkään mitään tulosta. Tämä aiheutti hengenvaarallisen tilanteen lapselle.

Hinnan korostaminen hoitotarvikkeiden valinnassa ja käyttäjien tarpeiden ja toiveiden sivuuttaminen voi siis johtaa jopa tällaisiin tilanteisiin. Diabeteslasten vanhemmat ovat kertoneet, että aikaisemmin käytettyjä ja hyväksi havaittuja hoitotarvikkeita ei ole saanut takaisin muuten kuin lääkärintodistuksella, koska kunnassa on vedottu kilpailutuksen tu-loksiin ja sanottu, että muita tarvikkeita nyt ei enää sitten lainkaan tilata.

Kun kuuntelen näitä tarinoita, tulen vakuuttuneeksi siitä, että hinnan osuutta hankinnois-sa pitää rajoittaa selkeämmin kuin mitä tässä lakiesityksessä nyt ehdotetaan. Pahinta diabe-teslasten vanhempien mielestä on se, että perheet joutuvat eriarvoisen kohtelun kohteeksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

Nimittäin täysin siitä, millä alueella ja missä kunnassa asut, riippuu, millaisia ja minkä laatuista hoitotarvikkeita on saatavilla, ja tämä ei todellakaan voi olla oikein.

Arvoisa puhemies! Vammaisjärjestöt ovat antaneet myös voimakasta kritiikkiä tätä lakiesitystä kohtaan, sillä jos lakiesitys toteutuu tällaisenaan, jatkossakin vammaisten tai ikäihmisten elinikäinen koti olisi mahdollista valita hinnan eikä asiakkaan tarpeiden perusteella. Kirjaus, jossa sanotaan, että laatu ja asiakkaan tarpeet on pyrittävä huomioimaan, ei riitä. Olenkin vammaisjärjestöjen kanssa samaa mieltä siitä, että hankintalakia ei pitäisi soveltaa vammaisten henkilöiden elämäniläisten palveluiden järjestämiseen. Nämä palvelut tulisi järjestää räätälöidysti ja yksilöllisesti neuvottelumenettelyllä.

Jo vammaisten oikeuksien yleissopimuksessa sanotaan, että vammaisella on oikeus päättää elämästään ja asumisestaan, ja sama koskee myös muita haavoittuvassa asemassa olevia, kuten esimerkiksi muistisairautta sairastavia. Kysymys on siis ihmisoikeuksista, ja tämä laki mahdollistaa jatkossakin nämä ihmisoikeusloukkaukset. Esimerkiksi tiedän tilanteen, jossa kunta on täysin kuuron, viittomakieltä ainoana kielenä käyttävän ikäihmisen sijoittanut pelkästään kuulevien henkilöiden yhteisökotiin, jossa edes henkilökunta ei osannut viittoja. On kohtuutonta, että omassa kodissa ei asioita voi muuten hoitaa kuin erikseen tilattavan tulkin kautta.

Näiden epäinhimillisten epäkohtien lisäksi lakiesityksessä on joitakin muitakin kritisoitavia kohtia. Esimerkiksi ympäristö- ja sosiaalisten kysymysten huomioiminen jää edelleen hankintayksikön harkintaan, vaikka niiden pitäisi olla hankinnoissa ensisijaisen tärkeitä näkökulmia.

Ja viimeinen huomioni on se, että työehtosopimuksen tasoa vastaavien vähimmäisvaihtoehtojen noudattaminen olisi syytä olla vaatimuksena kaikissa hankinnoissa, sillä myös EU:n hankintadirektiivit edellyttävät, että jäsenvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimiin varmistaa työehtosopimusten ja muiden työoikeudellisten normien noudattamisen hankinnoissa. Toivon, että valiokuntakäsittelyssä huomioidaan riittävällä vakavuudella nämä epäkohdat. — Kiitos.

15.35 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys 108/2016 on kyllä sinällään tervehdittävä, että siellä on asioita, jotka on helppo hyväksyä positiivisessa mielessä, ja onkin tärkeitä, että EU:ssa, ja nyt totta kai sitten Suomessa, tarkastellaan 30 miljardin julkisia hankintoja käsittelevää lainsäädäntöä.

Hankintaosaaminen on ollut heikkoa — sanotaanko, että se on ollut Suomessa retupe-rällä. Mahdollisuuksia on ollut. Tässä lainsäädännössä on positiivista se, että tällä pyritään nyt hankkijoiden silmiä avaamaan tuomalla esille niitä mahdollisuuksia, mitä hankinnassa voidaan tehdä. Sinällään tämä on hankkijoita kohtaan hyvä ja neuvova uudistus, jolla siten mahdollistetaan se, että suomalainen pk-sektori, suomalainen yrittäjä, kaiken kaikkiaan suomalaiset palvelutarjoajat ovat paremmilla edellytyksillä mukana julkisissa hankinnoissa.

On itsestään selvää, että pelkällä hinnalla ei tueta suomalaisia yrityksiä eikä edistetä innovaatioiden kehittymistä kansallisesti. Siksi olisi ollut tärkeämpää kirjata enemmän ja voimakkaammin niin, että laatukriteerit ovat se ensimmäinen kärki, eikä niin, että mahdollistetaan kuitenkin se pakotie sille ujoille ja herkälle virkamiehelle, joka valitsee vain sen hinnan perusteella ja näin välttyy ikävältä mahdollisuudelta joutua sitten virkavirhesyytösten kohteeksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

Kun ajatellaan tätä in-house-periaatetta, 5:tä prosenttia, niin katson, että se on kyllä liian alas viety. Ministeri Lindström tässä toi esille 100 000, ja on aika lailla tarkasteltava asia, että mitä kaikkea siihen 100 000 euroon sitten lasketaan mukaan. Tarkoittaako tämä julkisten hankintojen osalta kilpailutuksessa sitä, että kuntien on laskettava myös hallinnolliset palvelut mukaan, kun se kuuluu siihen kokonaisuuteen, millä sitä palvelua vaikkapa siellä kuntosalilla tuotetaan? Keskisuudessa kunnassa aika helposti, kun lasketaan mukaan kiinteistökustannukset ja henkilöstökulut, tullaan tähän 100 000:een, jolloin sitten kun tämä yksittäinen palvelujen tarjoaja tulee markkinoille, missä ei aiemmin kunnan sisällä ole ollut yksityistä palvelutuotantoa, kunta joutuukin tämän hankintalain puristukseen, ja silloin tästä tilanteesta tulee hieman erikoinen, ja se voi olla kuitenkin sitten kokonaiskannattavuuden kannalta huonompi ratkaisu.

Kun täällä on sana "kokonaisedullisesti", niin on hyvä, jos me uskallamme sitten käyttää tätä niin, että me katsomme, mikä on sen veronkierron vaikutus tässä yhteiskunnassa ja esimerkiksi tulevaisuudessa maakunnissa: onko se palveluntarjoaja tai tarjoaja, joka tuottaa ruokapalveluita tai muita, kotimainen, vai onko se ulkolainen? Siinä mielessä toivon erityisesti, että talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, kuinka käsitetään kokonaisedullisuus: voimmeko tämän lain puitteissa laskea myös sen todellisen kokonaiskustannuksen? Mieleen tulee tämän hallituksen aikana eräs laivatilaus, joka hävitettiin hinnan perusteella, mutta ei arvioitu kokonaiskannattavuutta, jos se olisi rakennettu Suomessa.

On hyvä, että tässä esityksessä on mahdollistettu se, että nämä ympäristömerkit tulevat käyttöön otetuiksi, ja erityisesti meidän elintarviketuotannolle tämä antaa mahdollisuuden, jos hallitus tämän vie hyvin maaliin ja eduskunta sitten päättää, että meillä on näissä hankintakriteereissä erittäin korkealle mahdollistettu se, että me voimme tehdä hankinnoissa merkintöjä, että sialla pitää olla saparo, broilerilla pitää olla nokka, jotta tämä epäeettisyyden leima voidaan poistaa, että markkinoille ei voi tuottaa sellaisia tuotteita, joita epäeettisesti kasvatetaan.

Kysyin ministeri Lindströmilä näistä innovatiivisista hankinnoista. Tällä hetkellä meillä on mahdollisuus tuoda tätä omaa cleantech-osaamista nimenomaan julkisten hankintojen kautta, jolloin luomme referenssejä suomalaiselle pk-sektorin yritystoiminnalle. Meillä tällä hetkellä valtio antaa innovaatiotukia. Me voimme tällä hetkellä tehdä kahdenvälisiä sopimuksia siitä, että tuote, mitä ei vielä ole olemassakaan, voidaan tilata joltakin yritykseltä. Siinä on mukana silloin Tekes-rahaa, siinä on selkeää innovaatiotukea, ja evästyksenä talousvaliokunnalle, että tämä tehtäisiin kristallinkirkkaaksi. Ministeri Lindström kyllä avasi sitä, että tähän hankintalakiin tulee mukaan, että näitä kahdenvälisiä keskusteluja voidaan käydä, ja toivon erityisesti, että valiokunnan puheenjohtaja, yrittäjätoimintaa hyvin tuntevana, ottaa tästä kopin ja viisaa valiokuntaa erityisesti tälle puolelle. Meille elintärkeä asia on se, että cleantechin korkean osaamisen osalta emme anna minkään hankintalain olla este sille, ettemmekö voisi täällä synnyttää julkisten hankintojen osalta uusia referenssikohteita kansainvälistä uutta vientiä ajatellen.

Arvoisa rouva puhemies! Tälle lainvalmistelulle toivotan henkilökohtaisesti menestystä ja kansallista yhtenäisyyttä, niin että me voisimme olla ylpeitä siitä, että emme joutuisi mietintöä lukiessamme täällä toteamaan, että työehtosopimusten osalta olemme menneet kuitenkin oikeistopolitiikassa taaksepäin ja ohittaneet sen jo Euroopassa meneillään olevan työehtosopimusten kunnioittamisen paremmankin käsittelyn kuin nyt tässä esityksessä on.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

15.43 **Lea Mäkipää ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen keskeisiin muutoksiin kuuluu muun muassa pienten ja keskisuurten toimijoiden aseman parantaminen ja kansallisten hankintamenettelyjen keventäminen huomattavasti. Lisäksi kynnysarvojen korottamista esitetään useimmiten hankintayksiköiden toimesta sillä perusteella, että kovin vähäarvoisissa hankinnoissa hankintalainsäädännön noudattaminen on hallinnollisesti raskasta eikä lainmukaisella kilpailutuksella saada hallinnolliseen taakkaan nähden riittävästi etua.

Esityksessä ehdotetaan uuden hankintadirektiivin mukaisesti, että hankintamenettelyyn liittyviä tarjoajille ja ehdokkaille syntyviä selvitystoimenpiteitä yksinkertaistettaisiin. Yksinkertaisempi ja joustavampi menettely vähentää dokumentaatiota ja keventää päätösten perusteluvollisuutta.

Esityksessä lisäksi kannustettaisiin hankintayksiköitä jakamaan julkiset hankintasopimukset osiin eli kilpailuttamaan hankinnat joko kokonaan pienempinä erinä tai sallimaan suurissa hankinnoissa osatarjoukset. Pk-yritysten näkökulmasta esitetty hankintojen jakaminen antaa niille paremmat mahdollisuudet kilpailla suuryritysten kanssa. Suomessa pk-sektori on suuri työllistäjä, ja kun nyt helpotetaan sen toimintaedellytyksiä, toiveena on tätä kautta myös suomalaisen työn ja yrittämisen kasvu.

Avoimuus ja syrjimättömyys tarkoittaa kilpailuttamisvelvollisuutta. Lain piiriin kuuluvista julkisista hankinnoista tulee ilmoittaa etukäteen käyttäen verkkosivustoa, niin sanottua Hilmaa. Hankintayksikkö ei saa kesken tarjouskilpailun tehdä yllätysliikkeitä, vaan sen pitää sitoutua siihen, mitä se on tarjouskilpailun alussa ilmoittanut ja itse vaatinut. Hankintayksikkö ei saa suosia tai syrjiä tiettyjä tarjoajia tai tarjouksia esimerkiksi vaatimalla tiettyä tuotemerkkiä tai ostamalla vain paikallisilta yrityksiltä. Lähiruokaa saisi kuitenkin ostaa, jos valinta perustuu esimerkiksi tuoreuteen ja muihin laatu-tekijöihin. Lakiehdotus rohkaisee esimerkiksi elintarvikehankinnoissa ottamaan huomioon nykyistä enemmän ruuan tuoreutta, maukkautta ja laatua koskevia näkökohtia. Yksi tehokkaimpia keinoja mahdollistaa myös alueen pienempien yritysten pääsy hankintoihin on sallia myös isommissa hankinnoissa ostotarjousten tekeminen.

Esityksessä ehdotetaan tarjouksen valintaa koskevaa systematiikkaa muutettavaksi siten, että tarjouksen valintaperusteena olisi aina kokonaistaloudellinen edullisuus. Usein se halvin vaihtoehto ei ole laadullisesti paras, eikä edes taloudellisesti. Valintaperusteena lähipalvelut ja kotimaisuus voidaan laskea kokonaistaloudellisemmaksi, kun monet välilliset tulot koituvat lähiseudun hyväksi. Muutoksen myötä jää vastuu sen hyödyntämisestä ostajalle. Kunnissa virkamiesten ja päättäjien on toimittava vastuullisesti ja otettava päätöksissään huomioon lain suomat mahdollisuudet.

Hankintalain uudistuksen vaikutuksista vammaisten palveluihin ovat olleet huolissaan monet alan yhteisöt, joista olen saanut paljon palautetta. Pelätään, että tulevien sote-alueiden hankintayksikkö ei huomioi asiakkaidensa yksilöllisiä tarpeita eikä anna vaikutusmahdollisuuksia toimia heidän koko elämänsä mittaisten palvelujen järjestämiseksi. Useat toimijat ovat vaatineet, että hankintalakiehdotukseen tehdään soveltamisalan rajausta siten, että hankintalakia ei sovelleta vammaisten ihmisten tarvitsemien elämänmittaisten palvelujen järjestämiseen. Esimerkiksi Ranskassa lähes kaikki vammaisten ihmisten palvelut on jätetty kilpailudirektiivin soveltamisen ulkopuolelle. Tämä perustuu palvelun käyttäjien haavoittuvaan asemaan. Vammaisten ihmisten palvelut on varattu luvanvaraisille, voittoa tavoittelemattomille toimijoille. Tämän lupamenettelyn nähdään täyttävän direktiivin kilpailutusta koskevat vaatimukset. Vammaisten ihmisten asema on kuitenkin huomioitu ehdotuksessa monin tavoin. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi omat menettelysäännöt sosi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

aali- ja terveystalveluhankintoja sekä muita erityisiä palveluhankintoja varten. On tärkeää, että näissä palveluissa huomioidaan asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja kuuleminen sekä muu lainsäädäntö, esimerkiksi sosiaalihuoltolaki ja vammaispalvelulaki. Palvelun ostajan on huomioitava laatu, jatkuvuus ja erityistarpeet. Varsinkin pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevissa sosiaali- ja terveystalveluissa on määritettävä sopimusten kesto ja muut ehdot tarkoituksenmukaisiksi, erityisesti muistisairaiden vanhusten ja vammaisten palveluille.

Ja lopuksi. Lakiesityksessä esitetään korruptiota usealla tavalla. Lakiehdotuksen nojalla hankintayksikkö voi sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle tarjoajan, joka on rikkonut ympäristö-, sosiaali- tai työlainsäädäntöä. Poissulkeminen on mahdollista myös tullimaksuihin, veroihin ja vakuutusmaksuihin liittyvien rekisteröinti- ja muiden laiminlyöntien johdosta. Ehdotuksessa parannetaan hankintayksiköiden pääsyä tarjoajien verotietoihin ja muihin relevantteihin taustatietoihin. Jos tarjoushinta vaikuttaa liian alhaiselta, hankkijan on selvitettävä, onko tämän taustalla korruptiota. Dokumentit, kuten rikosrekisteriote, pyydetään vain voittaneelta yritykseltä. Esimerkiksi rikosrekisteriote on voimassa 12 kuukautta, joten sitä ei tarvitse hankkia joka kerta uudelleen.

Tässä muutamia kohtia.

15.50 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Tänään on käyty minusta varsin rakentava ja hyvä keskustelu tärkeästä ja pitkän valmistelun kohteena olleesta lainsäädäntöhankeesta, joka pohjimmltaan kuitenkin perustuu EU:n asiasta antamaan direktiiviin ja sen soveltamiseen täällä Suomessa. Tämä keskustelu on myös osoittanut sen, että talousvaliokunnalle jää myös varmaan tässä laissa kehittämisen tarpeita, ja minä toivon, että kun tämä sitten tulee käsittelyyn, niin meillä olisi kykyä yhdessä näitä parannusehdotuksia arvioida ja tehdä tästä hyvä laki, jolla on suuri merkitys senkin takia, että kuitenkin näissä hankinnoissa käytetään yli 30 miljardin arvosta rahaa vuositasona ja ei ole ihan yhdentekevää, millä pelisäännöillä näitä töitä tehdään. Eli tarvitaan laadukkaat ja vastuulliset julkiset hankinnat, mikä on hyvä lähtökohta, ja sen kunnianhimon tason täytyy olla korkea.

Ensinnäkin täytyy todeta, että se EU:n direktiivi parantaa meidän olemassa olevaa hankintalakia. Se luo paremmat edellytykset, ja EU:sta tässä mielessä on tullut hyviä esityksiä luoda pohjaa meidän uudelle hankintalaille. Ja tämä esitys selkeyttää tätä lainsäädäntöä, yksinkertaistaa, joustavoittaa, ja se mahdollistaa myös hankintojen jakamisen pienempiin osiin, niin että isot eivät vain jyrää, mikä riski on niin näissä kuin muissakin palveluissa.

Kynnysarvot on asia, josta on paljon puhuttu — että sovelletaan vain kynnysarvot ylittäviin hankintoihin — ja tämä sote-kynnysarvojen nostaminen 100 000:sta 400 000:een on positiivinen asia, mutta täytyy muistaa, että direktiivi mahdollistaa sen nostamisen 750 000 euroon. Miksi me emme tätä myöskin harkitsisi? Voi olla, että Euroopassa on matalampia-kin sote-kynnysarvoja, mutta sitten jos puhutaan julkisten toimijoiden ulosmyynnistä eli in-housesta sidosryhmien osalta, tämä 5 prosentin raja on ahdas ja ahdistava. Tietääkseni ainakaan Kuntaliiton tietojen perusteella ei missään EU-maassa ole suunniteltu alle 20 prosentin ulosmyyntirajaa, jonka siis direktiivi mahdollistaa. Herääkin kysymys, että miksi meidän pitäisi tässä suhteessa ahdistaa se tähän 5 prosenttiin. Se tuottaa erittäin suuria vaikeuksia ei vain jätehuolto-yhtiöille tai työterveyshuollolle vaan monille muillekin asioille, niin kuin täällä salissa on puhuttu. Toivoisin, että me pystyisimme valiokuntakäsittelyssä tähän pureutumaan ja tähän ulosmyyntiin liittyviä kriteereitä ja sitä prosenttilukua muutta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

maan. Se työryhmään aikoinaan ehdotti, että se olisi 10 prosenttia, ja direktiivi mahdollistaa sen nostamisen 20 prosenttiin.

Sitten kysymys siitä, millä määritellään: laadulla, hinnalla vai kokonaisarviolla? Varmaan tämä kokonaisarvio, johon täällä muuten edustaja Mäkipää hienolla tavalla myöskin viittasi, on tärkeä asia. Pitäisi lähteä siitä pääsäännöstä, että hinta ei yksin voi ratkaista vaan että siinä täytyy olla myös näitä laadullisia kriteereitä, ja ne ovat erittäin tärkeitä näitä päätöksiä tehtäessä. Tähän liittyy vanhusten ja vammaisten asumispalvelut: haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kohdalla pitäisi pyrkiä siihen, että he ovat tämän kilpailuttamisen ulkopuolella. Pitäisi selvittää, onko se todella mahdollista, koska sen he ansaitisivat oman elämäntilanteensa näkökulmasta. Toinen mahdollisuus tietysti on tehdä mahdollisimman pitkiä sopimuksia, että se näköala siitä turvallisesta asumisesta on jotenkin heidän ulottuvillaan ja saatavillaan.

Sitten nämä ympäristö- ja sosiaaliset kysymykset:

Lain valmisteluvaiheessa puhuttiin tästä jo viime kaudella aika paljon. Nythän tähän esitykseen on jäänyt se, että se ei velvoita hankintayksikköä valvomaan, että esimerkiksi työehtomääräyksiä noudatetaan, paitsi rakennusala ja valtion keskushallinnon hankinnoissa. Viime eduskuntakaudella tämä rakennusala tänne upotettiin. On tärkeätä, että tämä valvontavastuu koskee kaikkia aloja, ei vain rakennusalaa.

Nykyisinkin hankintalaki mahdollistaa, ja tämä uusi direktiivi sitä vielä tukee, että voidaan hankintasopimuksien edellytykseksi asettaa esimerkiksi se, että otetaan tietty määrä pitkäaikaistyöttömiä tai nuoria tai vammaisia tai maahanmuuttajia. Tämä on nytkin jo mahdollista. Kunnat käyttävät, miten minä sanoisin, vähän säästeliäästi tätä mahdollisuutta, ja sitä pitäisi enempi jo nyt käyttää myös työllistämismielessä.

Sitten on tehtävä aukottomammaksi se, että kaikki palveluja tarjoavat toimijat noudattavat yhteiskunnan perusvelvoitteita: veronmaksua, työehtoja ja muita sosiaalisia velvoitteita. Ja tarjouskilpailuista pois sulkemisen periaate on tänne tärkeästi kirjoitettu, koska näitä puliveivaajia ei pidä päästää näihin tarjouskilpailuihin.

Sitten hankintasopimuksien alkaessa on hyvä varmistaa — ehkä siitä ei ole täällä riittävästi puhuttu — että ilmoitetaan myös alihankintojen koti, sijainti, nimet ja laillinen edustaja, koska tämä ketjuvarmistus on erittäin tärkeää myös näissä hankintapäätöksissä, että ne alihankkijat ovat tiedossa ja sielläkin noudatetaan yleisiä periaatteita.

Tämä kysymys innovatiivisuudesta: hallitusohjelmassa, jos oikein muistan, lukee, että innovatiivisia hankintoja tavoitellaan 5 prosenttia, ja tässä suhteessa olisi varmaan hyvä käydä, niin kuin moni on nyt ehdottanut, valiokunnassa se keskustelu, miten me voisimme tässä tätä lainsäädäntöä terävöittää esimerkiksi ekologisesti kestävien hankintojen suuntaan, mikä olisi yksi tällainen tapa, tai kierrätystalouden suuntaan, mikä on toinen ajassa oleva iso asia.

Sitten kysymys soten suhteesta hankintalakiin tilanteessa, jossa nämä sote-palvelut pakko-yhtiöitetään, niin kuin nyt hallitus esittää, ja valinnanvapauden nimissä: Johtaako se siihen, että ne eivät ole sitten hankintalain piirissä? Eikö niin? Pitäisikö niiden olla vai ei? Mutta siis jos ne on yhtiöitetty, niin tällainen näkökohta on nyt hyvä selvittää, että onko todella näin, niin kuin nyt arvelen tai niin kuin monet asiantuntijat viittaavat.

Sitten kysymys siitä, tarvitaanko tällainen valtakunnallinen hankintayksikkö, jota on kaavailtu: silläkin on omat perusteensa tällaisia isoja infrahankkeita ja monia isoja hankkeita ajatellen, mutta se, mikä on tämän valtakunnallisen hankintayksikön ja maakunnal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

listen hankintatoimijoiden välinen työnjako ja -suhde, on minulle jäänyt vähän epäselväksi. Mutta joka tapauksessa.

Sitten lakiesitys pitää sisällään, poiketen nykyisestä laista, sen, että on joku valvontaviranomainen, ja pidän hyvänä, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto on se paikka, ja sinne ollaan nyt myös resursseja lisäämässä, jotta he pystyvät tätä valvontatehtävää toteuttamaan.

Arvoisa puhemies! Minun toivomukseni on, että me voisimme kehittää tästä vielä paremman lain, ja minä toivon, että me kykenemme valiokunnassa tähän liittyviin ratkaisuihin ja löytämään mieluusti yhteisen lakiesityksen tärkeästä asiasta. — Kiitoksia.

15.58 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Myös minä haluan antaa kiitoksen. Minusta tämä keskustelu on ollut rakentava, ja laidasta laitaan kaikki ovat kuitenkin toivoneet sitä, että hankintalaki nyt menisi eteenpäin. Toivon mukaan sitten, kun talousvaliokunta tuohon 500-sivuiseen pumaskaan uppoutuu, sieltä saataisiin myös sitten yhteinen mietintö aikaiseksi.

Hankintalain uudistamisessa tärkeää on parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia päästä mukaan julkisiin hankintoihin, ja tämä on kai ollut myös se EU:n tavoite. Tärkeä muutos olisi hankintojen jakaminen osiin, jolloin pienemmilläkin yrityksillä olisi sitten mahdollisuutta tehdä tarjouksia EU-hankinnoissa eivätkä ne keskittyisi liikaa ainoastaan suurille toimijoille. Pieniä yrityksiä tulee helpottamaan myös se, että tarjoajan liikevaihtovaatimus voi jatkossa olla enintään kaksi kertaa hankinnan arvo.

Julkisten hankintojen kriteereihin liittyen lakiesityksessä otetaan enenevässä määrin mielestäni huomioon ne paljon puhutut laadulliset näkökohdat. Esityksessä esitetään, että jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnassa perusteena ainoastaan halvinta hintaa, on sille esitettävä perusteet eli se on perusteltava.

Laadullisten näkökohtien huomioiminen tarkoittaa, kuten lain perusteluissa sanotaankin, että jos hankintayksikkö on päättänyt käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena parasta hinta—laatu-suhdetta, se voisi asettaa hinta—laatu-suhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin.

On tärkeää, että hankintakriteereissä voidaan painottaa muutakin kuin vain hintaa. Yhdessä esimerkiksi valtioneuvoston kesäkuussa tekemän periaatepäätöksen kanssa, joka koski julkisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja, hankintalakia varmasti saadaan vietyä hankintakäytäntöjen osalta entistä kestävämpään suuntaan myös sitten elintarvikkeiden ja eläinten hyvinvoinnin ja tuotanto-olosuhteiden näkökulmista.

Arvoisa rouva puhemies! Nämä hankintalain muutokset ovat lähtöisin EU-direktiivistä, ja ne palvelevat EU:n sisämarkkinatavoitteiden toteutumista. Ne hyödyttävät toki myös Suomea silloin, kun on suomalaisilla yrityksillä mahdollisuus myös muiden maiden julkisiin hankintoihin. Esimerkiksi Pohjois-Suomessa on aika hyvä viritys siltä osin, että paikalliset yritykset ovat päässeet Pohjois-Ruotsin julkisiin hankintoihin matkaan. Näistä yhtenä suurimpana esimerkkinä on vaikkapa Kiirunan kaupungin siirto, jota nyt tehdään kaivoksen tieltä, ja se tarkoittaa paljon uutta rakentamista. Suomalaiset yritykset ovat pärjänneet siellä nousujohteisesti.

Paljon jää varmasti vielä asioita, keskusteluissa mietittäväksi, viilattavaksi valiokunkäsittelyyn. Yksi semmoinen asia kyllä, mikä on vuosien ajan vellonut ja mihin jotenkin pitäisi päästä käsiksi ja tietoisuutta lisätä, liittyy siihen hankintaosaamiseen ja menettelyyn, koska on olemassa monia monia kriteereitä, millä sitä kokonaistaloudellisuutta voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

daan tarkastella muutenkin kuin vain hinnan kautta. Tämä olisi kyllä nyt tärkeä siellä hankintayksiköissä tiedostaa ja siihen panostaa.

Sitten tietenkin on se huoli, mikä nyt liittyy tähän kuntien sidosyksiköiden ulosmyyntirajan laskemiseen, ja niiltä osin kun ei synny tällaista luontaista kilpailua alueille, vaikkapa tämän jätehuollon osalta, täytyy pohtia ja selvittää se, miten kilpailu olisi mahdollisimman neutraalia mutta miten kuitenkin niistä toimivista järjestelmistä pidetään huolta, ettei sinne päälle synny sitten jotain itse asiassa entistä byrokraattisempaa systeemiä ja julkistalouden kannalta heikompaa mallia. Näihin asioihin varmasti palataan sitten talousvaliokunnan mietinnössä.

16.03 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi kiittää ministeri Lindströmiä siitä, että hän oikea-aikaisesti palasi tänne ministeriaitioon.

Niin, miten hankintalaki toimii? Kerron esimerkin kotikunnastani Äänekoskelta. Siellä kilpailutettiin kaupungin pesulapalvelut. Selvästi halvin tarjous, jota hankintaviranomaisen ei uskaltanut ohittaa, tuli toimittajalta, joka kuskasi pyykit yli 300 kilometriä Helsinkiin ja sieltä Suomenlahden yli Viroon pestäväksi. Kun sairaalapyjamat tekevät noin pitkän reissun, niin eiväthän ne ehdi ajoissa potilaan käyttöön, eivätkä ne tahratkaan lähteneet. Sopimuksen purkaminen oli kallista ja hidasta, ja ennen uutta kilpailutusta pyykkivuori ehti kasvaa melkoisesti. On ihan selvää, että jos laadun ja yhteiskuntavastuun kriteerit eivät ole velvoittavia, niin tällainen pyykkiralli Suomessa jatkuu. Niiden täytyy olla velvoittavia, muuten ne eivät toteudu.

Kuten täällä on moneen kertaan aivan oikein todettu, ongelmana on hankintojen huono osaaminen kunnissa, joissa mennään jatkossakin vain hinta edellä. Jos se pitää perustella, niin se on helppo perustella: kunnalla ei ole rahaa. Kuten edustaja Lindtman totesi, lain pitäisi rajata ennakolta tapaukset, joissa hintakriteeri olisi riittävä, ja tämä sulkisi yksiselitteisesti vammais-, vanhus-, perhe- ja lapsipalvelut hankintalain ulkopuolelle. Kilpailutukseen tavaroiden kaupassa vaikka verisin päin, mutta ihminen ei ole kauppavarua.

Thomas Wallgren teki tärkeän aloitteen siitä, että Helsingin hankintakäytännöissä suljettaisiin ulos veroparatiisiyhtiöt. Kuntalaisten hyvinvoinnin suuri uhka on, että verovaroilta kustannettavat palvelut ulkoistetaan julkisilta tekijöiltä yksityisille firmoille, jotka eivät maksa veroa Suomeen — jos minnekään. Ei voi olla tavallisen suomalaisen etu eikä kansantalouden etu, että verorahat katoavat veroparatiisiin. Veron maksaminen sinne, missä voitot tehdään, on yhteiskuntavastuun vähimmäistaso. Kysyn ministeriltä: haluaisitteko sisällyttää verovastuun hankintalakiin? Ja haastan valiokunnan myös etsimään keinoja, eikä löytämään esteitä, veroparatiisien torjumiseksi.

Kiitan lakiesitystä siitä, että siinä veloitetaan hankkija varmistumaan siitä, että tarjoaja on hoitanut verot ja veroluontoiset maksut kotimaahansa. Siis esitys on nykyä tiukempi harmaan talouden torjunnassa. Esitys on kiitettävästi direktiiviä tiukempi myös siinä, että hankkija voi harkinnanvaraisesti sulkea kilpailutuksesta pois tarjoajan, jonka verorikkeet voidaan todeta viranomaisten ajantasaisesta rekisteristä, eikä lainvoimaista tuomiota tarvita. Tätä käytäntöä ministeri markkinoinee myös EU-pöydissä.

Tässä piilee kuitenkin sudenkuoppa: Tämä ajantasainen verokunto täytyy todistaa vain suomalaisissa tarjoajissa. Ulkomainen tarjoaja voidaan sulkea ulos vain, jos jostakin sen maan virastojen uumenista löytyy lainvoimainen tuomio. Tuskin sitä lähdetään edes hakemaan, koska kyse on vain hankkijan omasta harkinnasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

Koska EU:n sisämarkkinalainsäädäntö edellyttää, että kotimaista ja ulkomaista tarjoajaa ei aseteta eriarvoiseen asemaan — siis myöskään kotimaista epäedullisempaan kuin ulkomaista — niin Suomen hankintalaki voisi edellyttää myös ulkomaisilta tarjoajilta ajantasaista viranomaisen verotodistusta. Tällä estettäisiin keplottelu, jolla esimerkiksi suomalainen firma operoisi vaikkapa naapurimaan kautta. Tämä on käsittääkseni välttämätön parannus lakiin.

Samalla on kuitenkin kummasteltava, että hankkija voi harkintansa mukaan hyväksyä tarjoajan, joka on syylistynyt ammattitoiminnan vakaviin virheisiin. Siis muihin kuin rikoslain mukaisiin lainrikkomuksiin, jotka kuitenkin lienevät tyypillisempiä nimenomaan yhtiöoikeudessa. Edes palvelussa todetut epäkohdat ja puutteet eivät velvoita hankkijaa vaihtamaan tuottajaa. Jopa ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden rikkominen ei estä osallistumasta tarjouskilpailuun ja jopa voittamasta sitä. Siis: Äänekosken kaupungin hankintavirkailijalla on täysi valta hylätä rikkomuksiin syylistynyt tarjoaja, mutta uskaltaako hän toimia näin? Tuskin, siitäkin huolimatta, että unionin tuomioistuinten päätös tulkitsee tätä ammattitoiminnan vakavaa virhettä hyvin laajasti eikä edellytä sen toteamiseen lainvoimaista tuomiota. Ja vastuuta ei pitäisi sysätä ylityöllistetylle yksittäiselle virkailijalle, jolle kuntapoliitikot luovat vielä omia paineitaan. Selkeintä olisi, että silloin, kun tulee esiin verorikkeitä tai ammattitoiminnan vakavia virheitä, hankkija olisi velvoitettu lain nojalla sulkemaan tarjoajan pois.

Hankintalaki kaipaa ennen kaikkea selkeyttä. Kuntalaisten itsemääräämistä pitää vahvistaa, ei heikentää. Siis lisää pelivaraa julkisten tuottajien ulosmyyntiin ja vähemmän tulokinnanvaraa hankintojen ehtoihin. Pääsääntönä se, että veronmaksajien rahat pysyvät sielä, missä verot maksetaan.

16.09 Kaj Turunen ps: Arvoisa puhemies! Meillä on niin sanottu jämäkkä hallituksen esitys, likipitään 600 sivua. Kokonaisuus on iso ja vaikuttaa meidän yhteiskuntaamme hyvinkin merkittävästi.

Kyllä hankintalain lainsäädännön peruslähtökohdat ovat kuitenkin siinä, että laki velvoittaa julkisyhteisöt ja eräät muut hankintayksiköiksi luokiteltavat tahot, esimerkiksi julkista tukea saavat järjestöt, kilpailuttamaan kaikki tietyn euromääräisen rajan ylittävät hankintansa avoimesti ja syrjimättömästi.

Täällä on paljon aloitettu puheita sillä toteamisella, että Suomessa ei osata tehdä näitä julkisia hankintoja. Toinen väite on sitten siinä, että hinta on se ainoa kriteeri, millä näitä hankintoja päätetään. Mutta meillä on voimassa olevankin lain mukaan mahdollisuus käyttää todellakin paljon muitakin kriteereitä kuin vain hintaa. Tämä hankintalainsäädännön uudistus nyt kannustaa monella tavalla siihen, että hinta ei ole se ratkaiseva kriteeri, vaan jos sitä käytetään kriteerinä, niin se täytyy sitten ihan erikseen pystyä perustelemaan. Se, että kunnalla ei ole rahaa, ei ole varmaankaan se peruste, vaan perusteiden täytyy olla kyllä sitten oikeita.

Tässä hallituksen esityksessä keskeisimmät teemat ovat nämä kansalliset kynnysarvot, jotka ovat euromääräisiä tasoja, jotka ylittäviin hankintoihin sovelletaan tätä hankintalakia. Kynnysarvojen alle jäävät hankinnat jäävät myös hankintalainsäädännön ulkopuolelle. Kun tässä on puhuttu paljon esimerkiksi nyt näistä vammaisten asumispalveluista, että miksi ne eivät ole täällä hankintalaissa tai ehdotettu hankintalaista pois, niin itse asiassa toteuttamistapa määrittelee sen, sovelletaanko niihin hankintalakia vai ei. Jos se tehdään tällä yksilöllisellä budjetoinnilla, esimerkiksi palvelusetelillä, niin hankintalaki ei koske niitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

millään tavalla, ja silloin ne ovat hankintalain ulkopuolella. Tämä on itse asiassa aika yksinkertainen asia. Minä en ihan ymmärrä, miten tästä on tehty näin monimutkainen asia.

Nämä kynnysarvojen euromäärät: Nyt voimassa olevan hankintalain mukaan tavaroiden ja palveluiden hankintojen kansallinen kynnysarvo on yli 30 000, ja tässä hallituksen esityksessä nyt ehdotetaan tätä 30 000 euroa tuplattavan 60 000 euroon nimenomaan tavaraj- ja palveluhankinnoissa. Lisäksi näitä kynnysarvoja on, että voimassa olevassa hankintalaissa sosiaali- ja terveystalouden hankintojen kansallinen kynnysarvo on ollut 100 000, nyt se nelinkertaistetaan eli ehdotetaan 400 000 euron kynnysarvoa. Rakennusurakoiden kansallinen kynnysarvo on ollut 150 000 euroa, ja tähän ei esitetä muutoksia.

Sidosyksikkö- eli in-house-hankinnat:

Sekä voimassa olevassa että uudessa hankintalainsäädännössä lähdetään siitä, että hankintayksikkö voi tehdä kilpailuttamatta hankintoja sen sidosyksiköltä. Sidosyksiköllä tarkoitetaan sellaista oikeushenkilöä, esimerkiksi nyt yritys tai kuntayhtymä, johon hankintayksikkö tai -yksiköt käyttävät määräysvaltaa, esimerkiksi omistuksen muodossa, ja jotka toimivat markkinoilla, myyvät palvelujaan, vain vähäisissä määrin. Tämän uuden hankintadirektiivin mukaan sidosyksiköt voisivat myydä palvelujaan muille kuin omistajilleen 20 prosenttia liikevaihdostaan. Hallituksen esityksessä pääsäännöksi on asetettu enintään 5 prosenttia ja 500 000 euron ulosmyyntiraja.

Tässä on käyty polemiikkia myös siitä, onko tämä 5 prosenttia liian pieni ja mitä se aiheuttaa. Mutta minä itse pidän sitä 5:tä prosenttia hyvänä kompromissiratkaisuna. Käytännössä tämä 5 prosenttia voi tarkoittaa sitä, että me estämme esimerkiksi sellaista toimintaa — tässä ministeri Lindström omassa puheenvuorossaan otti hyvin esille yhden konkreettisenkin esimerkin, ja minä haluan itse kertoa toisen konkreettisen esimerkin: Esimerkiksi kaupungin omistama kiinteistöhuoltoyritys toimii suljetuilla markkinoilla kaupunkikonsernin omistamissa rakennuksissa, taloissa, opiskelija-asuntoloissa ja näinpäin pois, ja tällaisessa tilanteessa, kun ei ole kilpailua, tämä kaupungin omistama yhtiö laskuttaa haluamallaan tavalla näitä. On tapauksia siitä, että laskutus on ollut markkinahintoja korkeampaa suljetun markkinan sisällä ja samaan aikaan yhtiö on sitten valloittanut vapailla markkinoilla alihintaisilla tarjouksillaan markkinoita, ja tämä on sitten aiheuttanut tällaisen epäterveen kilpailutilanteen, kaupungin koosta riippuen tietysti vähän, miten iso ylipäänsä se markkina on, ja on johtanut sitten yksityisen puolen palveluntarjoajien konkursseihin. Tämän tyyppinen toiminta tietystikään taas ei ole hyväksyttävää.

Nämä kynnysarvorajat, niin kuin sanottu, mielestäni ovat kyllä kohdillaan, ja minun käsitykseni mukaan näitä on kyllä niin kuulemiskierroksella kuin sitten hallituksen sisälläkin aika pitkään hiottu.

Tässä lakiesityksessä varmastikin on julkisten hankintojen ja soten osalta ja sen, miten tämä hankintalain uudistus sitten suhtautuu jätelakiin, tällaisia isoja asioita. Minä en pidä tätä vanhusten ja vammaisten asumispalveluasiana tämän hankintalain osalta isona asiana, koska se voidaan järjestää niin tosiaankin, että hankintalaki ei sitä koske millään tavalla. Kannatan kyllä ihan voimakkaasti sitä, että tämän henkilökohtaisen budjetoinnin kautta esimerkiksi palvelusetelillä sen määrä määritellään vammaiselle sen tarpeen mukaan, minäkalainen tarve tällä kyseisellä henkilöllä on. Näin voidaan saada yksilölliset ratkaisut, jokaiselle henkilökohtainen. Sitten tämä asukas itse eli palvelun saaja, vammaisen tai vanhus esimerkiksi, itse päättää siitä omasta asumismuodostaan, hankkii sen asumisen, mistä haluaa, niin kauaksi aikaa kuin haluaa, ja muuttaa silloin kun haluaa. Tämä on varmaankin tähän ongelmaan semmoinen paras mahdollinen ratkaisu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

Nämä asiat tosiaankin tulevat mietinnölle talousvaliokuntaan, ja minä uskon, että tämän kokonaisuuden käsittely ottaa luonnollisesti oman aikansa, mutta ehdottomasti yhdyn edustaja Ihalaisen toivomukseen siitä, että tällaisella rakentavalla, hyvällä käsittelyllä talousvaliokunnassa me saisimme aikaiseksi yksimielisen mietinnön tästä.

16.17 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tässä hankintalaissa on paljon hyvää ja myös semmoisia asioita mukana, mitä pitää minun mielestäni korjata, ja nyt on hyvä tuoda esille näitä korjattavia asioita.

Yksi tällainen asia, minkä minä toivon valiokuntakäsittelyssä lähtevän liikkeelle, on, että miten tämä lakiesitys menee jätelakia koskevien sidosyksikkösäännösten osalta. Tämä koskee kuntien järjestämiä jätepalveluita, ja se tulee vaikuttamaan sitten haja-asutusalueiden jätehuoltoon. Siellä kunnat tähän päivään mennessä ovat järjestäneet näitä jätehuoltoasioita, mutta nyt jos tämä esitys etenee ja tämä kilpailutusraja lähtee liikkeelle, niin nyt yritysten melko varmasti on tämän esityksen mukaisesti ostettava ne erikseen, ja tämä aiheuttaa sitten semmoisen tilanteen sinne haja-asutusalueille, että se saattaa kaksinkertaistaa, ehkä kolminkertaistaa, ja nostaa sitä logistiikkaa, millä ajetaan niitä jätteitä pois. Samalla se saattaa lisätä kotitalouksien kustannuksia, maanviljelijöiden kustannuksia sekä yritysten kustannuksia jätehuollon osalta. Minusta tällainen tilanne on valitettava, ja koen, että tämä hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyjä koskevaksi lainsäädännöksi on merkittävästi tiukempi kuin meidän EU-hankintadirektiivi edellyttää. Se on huomattavan paljon liian tiukka siihen nähden.

Mikäli tämä hankintalaki toteutuu tässä esitetyssä muodossa, niin silloin heikkenevät etenkin näitten haja-asutusalueilla sijaitsevien yritysten jätehuoltopalvelut, ja tämä syntyvä tilanne heikentää myös niitten taloutta ja kilpailukykyä, ja myös työpaikkoja saatetaan menettää tämän pohjalta. Toisaalta on myös muistettava se, että tämän lain perusteella syntyvä vähintään kaksinkertainen jätekuljetusralli kuluttaa sen haja-asutusalueen infraa ja maaseudun teitä ja heikentää niitten kuntoa, mikä on erittäin huono asia, koska ne maaseudun tiet on rakennettu siihen kuntoon, että niillä ei kestä kovin suurta rallia raskailla rekoilla pitää. Pitää muistaa myös, että Kuntaliittokin pitää tältä osin tätä lakiesitystä riskinä kunnalliselle jätehuollolle.

Sitten tuommoisena aluepoliittisena näkemyksenä on huomioitava, että Itä-Suomessa on juuri koekäyttövaiheessa oleva jätteenpolttolaitos. Sinne tulevat koko Itä-Suomen jätteet, ja se on mitoitettu myös osin yritysjetelle, ihan näiden EU-hankintalain rajojen mukaisesti. Nyt siinä on vaarana se, että tätä yritysjetettä ei voida käyttää, ja näin tämä 123 miljoonan euron investointi jää vajaakäytölle, ja samaan aikaan Itä-Suomen yritykset joutuvat viemään jätettä merkittävästi kalliimmalla hinnalla muualle. Eihän tämä ole minusta semmoinen hyvä toimintamalli, koska siinä on kysymys näitten yritysten kustannuksista ja kilpailukykyä.

Ihan näillä saatesanoilla minä toivon, että valiokuntakäsittelyssä huomioidaan nämä hajasijoitusalueitten asiat ja parannetaan vielä tätä lakia siihen suuntaan, että myös aluepoliittiset näkökulmat tulee tässä huomioitua.

16.22 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät kuulijat! Ensinnäkin suuri kiitos tästä laista. Tätä lakiahan on odotettu todella pitkään, ja esimerkiksi kunnissa on paljon asetettu toiveita tämän lain suhteen siitä, että nyt sitten hankinnoissa voisi selkeämmin painottaa erilaisia asioita kuin pelkkää hintaa, sillä vaikka nykyinenkin laki on sen mahdollis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

tanut, niin se on koettu erittäin vaikeaksi. Tosiaan, niin kuin tässä on tullut esille, kyse ei ole mistään pikku asiasta, koska julkisia hankintoja tehdään noin 30 miljardin euron edestä, ja ei ole lainkaan yhdentekevää, mistä niitä tehdään, miten niitä tehdään ja millaisia kriteerejä asetetaan silloin kun kunnat ja valtio ostavat tuotteita ja palveluita.

Lain tavoitteet ovat mielestäni erinomaiset, kun hankintaa pyritään yksinkertaistamaan ja selkeyttämään, halutaan parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailuihin ja halutaan parantaa sitä, että ympäristö- ja sosiaalisia näkökulmia voidaan huomioida nykyistä paremmin. Mutta kuitenkin tämä lakihan on luonteeltaan vain tällainen puitelaki ja paljon on kiinni siitä, miten ne hankinnat sitten lopulta tehdään, ja siksi erittäin olennaista on kehittää hankintaosaamista, hankintastrategioita ja hankintajohdantamista niin kunnissa kuin sitten julkisella puolella noin muutenkin.

Se, että hankintalaki mahdollistaa ympäristönäkökulmien ja sosiaalisten näkökohtien huomioimisen, ei kuitenkaan vielä itsestään takaa sitä, että näin tullaan tekemään, sillä se vaatii kyllä osaamista ja tähän hankintaosaamiseen todella pitää pystyä panostamaan. Näiden näkökulmien osalta lakiin on kuitenkin jäänyt joitain aukkoja, esimerkiksi se, että hankintayksikköä ei edellytetä selvittämään ostettavien tuotteiden alkuperää ja vastuullisuutta, mikä mielestäni olisi kyllä äärimmäisen tärkeää.

Se, että näitä kynnysarvoja nostetaan nykyisistä, on erinomainen asia, ja se helpottaa pienten ja keskisuurten yritysten pääsyä mukaan erilaisiin kilpailutuksiin, mutta edelleen tässäkin, jotta me saamme paremmin pienet ja keskisuuret yritykset mukaan, vaaditaan hankintatoimilta erityistä osaamista.

Jaan itse myös sen huolen, mikä tässä on tänään tullut monessa puheenvuorossa, siitä, mitä näille elämänpituisille palveluille erityisesti vammaisten asumispalveluissa ja vanhusten palveluasumisessa tulee tapahtumaan kilpailuttamisen takia. Sillä vaikka toki on varmaan tällaisia erilaisia tapoja järjestää asia vaikka palveluseteleiden tai tämän henkilökohtaisen budjetoinnin avulla, niin silti sekin vaatii osaamista ja sekin vaatii sitten erillistä miettimistä sen asian suhteen. Että ehkä kaikkein helpoin ratkaisu olisi irrottaa nämä kokonaan sen kilpailuttamisen ulkopuolelle, ainakin sitten sen jälkeen kun se paikka on ensimmäisen kerran kilpailutettu, ettei synny semmoisia tilanteita, että kukaan joutuisi tahtomattaan muuttamaan pois omasta kodistaan sen takia että palvelu on kilpailutettu uudestaan ja täytyy vaihtaa paikkaa, kun kuitenkin Suomi on nyt lähes ainoa EU-maa, joka on ottanut nämä kaikki sote-palvelut tähän kansallisen hankintalain piiriin, vaikka direktiivi ei sitä kuitenkaan sinällään vaadi.

Sitten tässä on ollut paljon jo puhetta myös in-house-hankinnoista ja tästä 5 prosentin osuudesta. Itse jaan tässä myös sen huolen, mikä tässä on noussut ja mitä esimerkiksi äsken edustaja Semi kertoi tuolta Itä-Suomesta. Meillä on paljon tässä laajassa maassa semmoisia alueita, joilla eri toimialoilla ei ole kilpailua ja tämän vuoksi näiden palvelujen tuottamisesta on sitten huolehtinut kunnallinen yhtiö. Esimerkiksi jätehuolto on tällainen, samoin sosiaali- ja terveysalalla on paljon tällaisia palveluja ja erilaisissa tukipalveluissa myös. Jos nyt näiden palvelujen ulosmyynnille asetetaan 5 prosentin raja, niin voi syntyä tilanteita, joissa paikalliset yritykset eivät saa tarvitsemiaan palveluita, koska muita palveluntarjoajia ei käytännössä ole, tai sitten toisaalta, jos nämä kunnalliset yhtiöt eivät saa myydä palvelujaan muualle, se tarkoittaa, että heidän kulurakenteensa muuttuu niin, että he joutuvat entistä enemmän nostamaan hintojaan omistajakuntien suuntaan tai sitten kunta-laisten erilaisia maksuja. Sen takia tätä 5 prosentin rajaa tulisi harkita ja miettiä sitten vaikka alueellisesti, onko meillä tiettyjä tällaisia palvelu- ja tuotantoaloja, missä tämä tulee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

ongelmaksi, tai onko meillä tiettyjä maantieteellisiä alueita, missä sitä kilpailua käytännössä ei ole ja sen takia tämä raja on siellä liian pieni, koska se estää sitten näitten palvelujen saamisen.

Sitten, niin kuin monta kertaa tässä on tullut esille, olisi tärkeätä, että hinta ei olisi se ainoa kriteeri hankinnoissa, vaan laatu pitäisi olla aina mukana ja täytyisi olla ihan itsestäänselvyys, että näiden hankittavien tuotteiden ja palveluiden tuotantotapojen tulee täyttää ne kriteerit, mitä Suomessa vastaavalla alalla vaaditaan, liittyvät ne sitten työsuojeluun tai eläinten hyvinvointiin tai erilaisiin ympäristökriteereihin.

Sitten yksi semmoinen asia, minkä nostan esiin, mikä tässä ei ole vielä monessakaan puheenvuorossa tullut, on se, että tämän hankintalain mukaan nyt kilpailutus tulee ottaa käyttöön myös semmoisissa järjestöissä, joiden rahoituksesta yli puolet tulee julkisesta rahasta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jos 60 000 eurolla palveluja tai hankintoja nämä järjestöt tekevät, niin heidän täytyy ne kilpailuttaa. Suurten järjestöjen kohdalla tämä raja tulee aika nopeastikin vastaan ja aiheuttaa kyllä turhaa lisäbyrokratiaa näille järjestöille. Että tätä rajaa olisi syytä miettiä näitten järjestöjen kohdalla tai poistaa sitten kokonaan, niin että järjestöjä ei pidettäisi tällaisina hankintayksikköinä, jollei niiden rahoitus sitten ole täysin julkisen rahoituksen varassa.

16.30 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Onpa ilo nähdä, että täällä on kaksi perussuomalaista ministeriä kuuntelemassa näinkin tärkeää asiaa, ministeri Mattila ja ministeri Lindström.

Hankintalainsäädännön uudistuksen keskeisimpiä tavoitteita on ollut tehostaa julkisten varojen käyttöä, yksinkertaistaa hankintamenettelyjä ja selkiyttää lain keskeisiä käsitteitä. On jo vuosia puhuttu siitä, että kunnissa ei ole tarpeeksi hankintalain osaamista. Tänäkin tästä asiasta on täällä salissa keskusteltu. Täytyy sanoa, että jos tämä on se suurin keskustelu, minkä hankintalaki on saanut aikaan, niin eihän tämä laki ole voinut olla toimiva. Onneksi tämä hallitus nyt tekee tästä laista paremman ja uudistaa tätäkin lakia konkreettisesti. Tämän hallituksen hyviä puolia on se, että me teemme paljon pieniä, konkreettisia edistysaskeleita emmekä vain puhu.

Oli se laki mikä hyvänsä, niin sen pitää olla aina helppo käyttää. Oli laki mikä hyvänsä, niin se ei saa koskaan estää järjen käyttöä kunnissa. Ja se tässä hankintalaissa on minusta se kaikkein tärkein asia, että se ei estä järjen käyttöä, oli kysymys sitten laadusta, hinnasta tai kunnan kokonaisedusta. Toinen hyvä asia tässä on se, että se parantaa pk-yritysten mahdollisuuksia tarjouskilpailuissa. On erityisen tärkeää, että pienet ja keskisuuret yritykset voivat kilpailla suuryritysten kanssa tasavertaisesti. Tähän pitää kiinnittää paljon huomiota. Sitten lisäksi pitää turvata tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu ja parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia.

Ja vielä haluaisin sanoa, että minähän saan aina ihottuman näistä EU-direktiiveistä, mutta kun tätä ollaan nyt vähän kiristämässä EU-direktiiviä tiukemmaksi, niin on ihan hyvä, että meillä on keskustelua sitten talousvaliokunnassa tästä asiasta ja voimme katsoa, miten tästä saadaan paras mahdollinen. Minä toivotan talousvaliokunnan puheenjohtajallekin antoisia kokoushetkiä.

16.32 Kaj Turunen ps: Arvoisa puhemies! Tästä paikalta muutama sana tästä hankintalain suhteesta jätelakiin ja tästä 5 prosentin määrästä siinä. Kyllähän totta on tietysti se, että meidän kunnalliset jäteyhtiöt ovat investoineet viime vuosina merkittävästi nimenomaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

jätteen polttamiseen, kun meillä on nyt itse asiassa aika hyvässä vauhdissa kiertotalous. Nyt tässä monikin puhuja on tuonut esille huolensa siitä, että tämä lakiesitys on ongelmallinen juurikin näille kuntien omistamille jätehuoltoyhtiöille. Sitten samaan hengenvetoon on sanottu, että tämä tulee nostamaan yritysten kustannuksia. Hiukan hämää tietysti se, että kyllä yrittäjät ovat olleet nimenomaan tämän pienen prosentin kannattajia tässä eikä heidän suustaan ole tullut minkäänlaisia epäilyksiä siitä, että heidän kustannuksensa nousisivat. Ja aina on ratkaisu sitten myös näillä kunnallisilla yhtiöillä, että ne luopuvat siitä in-housesta, jolloin ei ole sitten in-house-säännöksiäkään, niin että markkina tältäkin osin voi avautua. Minä luulen, että se on pitkässä juoksussa vielä nimenomaan tämän kiertotalouden kannalta ihan paras ratkaisu. Hetkellisesti se voi aiheuttaa näille yhtiöille tietysti ongelmia, ja varmaan valiokunnassa katsotaan sitten näitä siirtymäaikoja tältä osin.

16.34 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Todella, hankintalaki on tärkeä laki, ja on tosi hyvä asia ja hieno asia, että täällä ovat perussuomalaiset ministerit Lindström ja Mattila paikalla.

Hankintalaissa on syytä huomioida myös kotimaisen ruuantuotannon edistäminen, lähiruuan käyttö kouluissa, sairaaloissa, palvelutaloissa, virastoissa. On tärkeää tietää se, että elintarvike on tuotettu eettisesti myös eläinten hyvinvointi huomioiden. Jos lähiruuan hankkiminen osoittautuu kilpailuttamisessa kalliimmaksi, kuitenkin kokonaisuus, lopputulos, on se tärkeä. Ja se jäisi plussan puolelle, kun valittaisiin se kotimainen tuote.

16.35 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Poliitiikan arvostusta laskee usein se, että päättäjät käyvät laajaa keskustelua mitättömän mittaluokan asioista mutta sitten, kun kyseessä ovat todella suuret asiat, heitä ei näy missään. Ja olen kyllä aivan ihmeissäni, missä ovat keskustan ja kokoomuksen kansanedustajat tästä lähetekeskustelusta, joka koskee 30 miljardin euron vuosittaista... (Kaj Turunen: Montakos demaria sitten on?) — Demareitakin on jäljellä ainakin se yksi edustaja, samoin muista vasemmisto-opposition puolueista, niin että olemme tässä kuitenkin kiitettävästi perussuomalaisten kanssa tällä tärkeällä asialla.

Mutta se, mihin edustaja Turunen tuossa aikaisemmin kiinnitti huomiota ja sitä ennen edustaja Semi, on äärimmäisen tärkeää. Uskon ja luotan siihen, että valiokuntatyössä huomataan se haaste, minkä kiertotalous asettaa tälle hankintalaille ja sen toteuttamiselle, koska kyse on Suomen teollisen tulevaisuuden kulmakivistä: siitä monenlaisesta osaamisesta, joka liittyy jätteiden erotteluun, jätteiden uudelleenkäyttöön ja jätteiden käsittelyyn. Se tarkoittaa isoja volyymejä. Se tarkoittaa useiden kuntien yhteenliittymiä, kuten esimerkiksi Lounais-Suomessa, jossa nyt on täysin avoinna, mihin Turun ja Salon seudun jätteet lopulta päätyvät. Ylivoimaisesti paras ratkaisu sekä ympäristön kannalta että vientiteollisuuden, metalliteollisuuden, sen innovaatioiden ja cleantechin kannalta olisi luoda sinne uusi moderni kiertotalousyksikkö, joka edellyttää silloin sitä, että sekä yhdyskuntajätteet ja julkisten laitosten jätteet että yksityisten yritysten ja kaupan jätteet voidaan keskitetysti koota ja saada sellainen volyymi, jolla tuotannosta ja toiminnasta tulee kannattavaa. Voidaan erotella muovit, voidaan erotella hyötyjätteet ja voidaan (Puhemies koputtaa) tehdä polttoaineita tai kaasua lopuista. Ja tätä hankintalaki — uskon, että kaikki olemme samaa (Puhemies koputtaa) mieltä — ei saa tulla estämään.

Kiitos myös (Puhemies koputtaa) edustaja Zyskoviczille, joka saapui jälleen kerran...

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt, edustaja, pyydän teitä siirtymään puhujakorokkeelle, mikäli aiotte jatkaa.

...puolustamaan kokoomuksen kunniaa.

16.37 Kaj Turunen ps: Arvoisa puhemies! Ettei Harakalle jäisi viimeistä sanaa, niin aion käyttää vielä lyhyen puheenvuoron.

Kiinnitin tuossa edustaja Harakan puheenvuorossa huomiota siihen, että hän puhui ilmeisesti oman alueensa jätteitten keräilystä. Mutta kyllä minä lähdän siitä, että kun tässä viitattiin nyt kiertotalouteen ja kiertotalouden toimivuuteen, niin se toimii parhaiten markkinaehtoisesti, niin että me emme lainsäädännöllä tekisi mitään tämmöisiä keskittymiä. Ajattelen itsekkin niin, että tämän hankintalain lähtökohta on nimenomaan, että se kertoo ei sitä, mitä hankitaan, vaan miten hankitaan ja antaa mahdollisuuden nimenomaan toimia markkinaehtoisesti kaikissa hankinnoissa, myös jätteen osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Harakka, ja merkinnän jo valmiiksi edustaja Turuselle sitten seuraavan. — Edustaja Harakka nyt.

16.38 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! En mitenkään itseisarvollisesti halua jättää itselleni viimeistä sanaa tähän. — Mutta emme varmaankaan ole eri mieltä siitä, että tämän kiertotalouden merkitys on tietenkin siinä, miten yksityiset suomalaiset kiertotalouden yritykset, Ekokem, monet muut, Valmet ja vastaavat, voivat hyötyä siitä kiertotaloudesta. Sen täytyy olla nimenomaan vientimarkkinoita palvelevaa. Mutta se käytännön asia, että mistä saadaan tarpeeksi jätevolyyymiä sille kannattavalle toiminnalle, sellaiselle toiminnalle, jota voidaan riittävässä mittakaavassa tarjota myöskin esimerkiksi Aasiaan, Afrikkaan, niihin suurkaupunkien infrastruktuuriongelmiin ratkaisemiseen: Jotta saadaan se volyyymi, niin ei missään tapauksessa kannata estää sitä yhteiskunnan jätehuollon toimivuutta, jotta se mahdollistaa yksityisten yritysten toiminnan. Tässäkin, niin kuin monessa muussakin asiassa, yhteiskunta ja yritykset toimivat symbioosissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.